EUROPE MUST ACT.

FORGE FOR HUMANITY

REFUGEE RIGHTS EUROPE

KHORA ΧΩΡΑ

Syrian and Greek Youth Forum SGYF Community building, Inclusion, Empowerment

ΕΠΑΝΑΠΡΟΩΘΗΣΕΙΣ, ΑΣΤΕΓΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΙΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Η ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

Ιούνιος 2021

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΡΙΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

Emma Musty

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Selma Mesic
Rosie Rooney
Marta Welander

ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Pippa Stanton
Me And You Create
www.meandyoucreate.com
hello@meandyoucreate.com

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΣΗ

Emma Musty
Lenny Rothenburg
Claire Veale
kardinal41 / Shutterstock.com
Achilleas Chiras / Shutterstock.com
Love Solutions / Shutterstock.com

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Δέσποινα Παπαφώτη

ΙΔΙΑΙΤΕΡΕΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θέλουμε να ευχαριστήσουμε ιδιαίτερα τους συνεργάτες μας με τους οποίους δουλέψαμε μαζί για την πραγμάτωση αυτής της έκθεσης:

Europe Must Act (EMA)

FORGE for humanity (FORGE)

Khora Asylum Support Team (KAST)/ Χώρα – Ομάδα Στήριξης Ασύλου

Syrian Greek Youth Forum (SGYF)/ Φόρουμ Συριακής και Ελληνικής Νεολαίας

Δικαιώματα Φωτογραφίας: Emma Musty

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ **04**

ΕΠΑΝΑΠΡΟΩΘΗΣΕΙΣ **05**

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΣΥΛΟΥ ΚΑΙ ΤΟ SKYPE **10**

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΕΠΑΝΕΝΩΣΗ **15**

ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ **17**

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΚΡΑΤΗΣΗ ΚΑΙ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΒΙΑ **20**

ΕΥΑΛΩΤΕΣ ΟΜΑΔΕΣ **22**

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ **31**

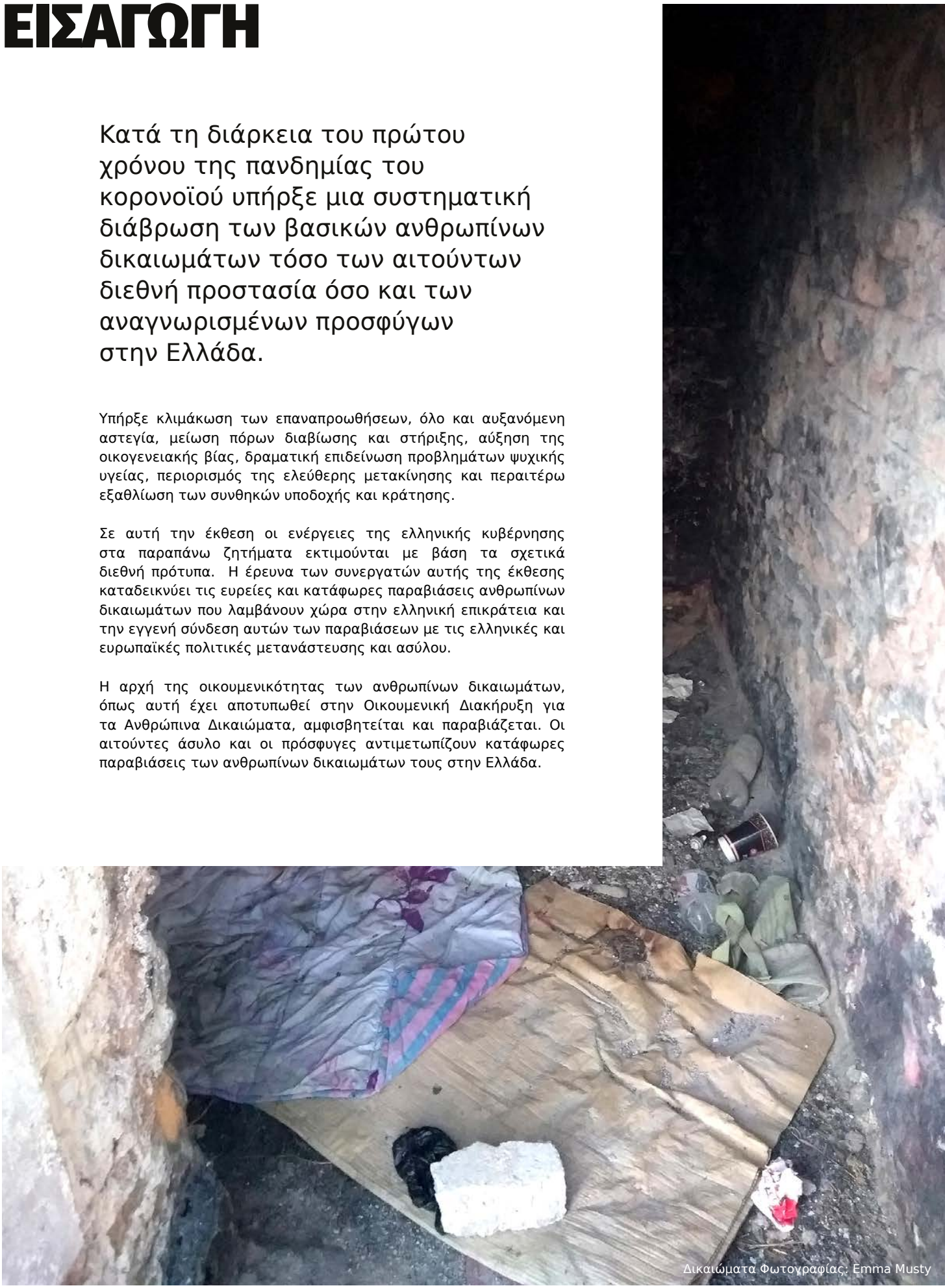
ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατά τη διάρκεια του πρώτου χρόνου της πανδημίας του κορονοϊού υπήρξε μια συστηματική διάβρωση των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων τόσο των αιτούντων διεθνή προστασία όσο και των αναγνωρισμένων προσφύγων στην Ελλάδα.

Υπήρξε κλιμάκωση των επαναπροωθήσεων, όλο και αυξανόμενη αστεγία, μείωση πόρων διαβίωσης και στήριξης, αύξηση της οικογενειακής βίας, δραματική επιδείνωση προβλημάτων ψυχικής υγείας, περιορισμός της ελεύθερης μετακίνησης και περαιτέρω εξαθλίωση των συνθηκών υποδοχής και κράτησης.

Σε αυτή την έκθεση οι ενέργειες της ελληνικής κυβέρνησης στα παραπάνω ζητήματα εκτιμούνται με βάση τα σχετικά διεθνή πρότυπα. Η έρευνα των συνεργατών αυτής της έκθεσης καταδεικνύει τις ευρείες και κατάφωρες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που λαμβάνουν χώρα στην ελληνική επικράτεια και την εγγενή σύνδεση αυτών των παραβιάσεων με τις ελληνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές μετανάστευσης και ασύλου.

Η αρχή της οικουμενικότητας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως αυτή έχει αποτυπωθεί στην Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, αμφισβητείται και παραβιάζεται. Οι αιτούντες άσυλο και οι πρόσφυγες αντιμετωπίζουν κατάφωρες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους στην Ελλάδα.

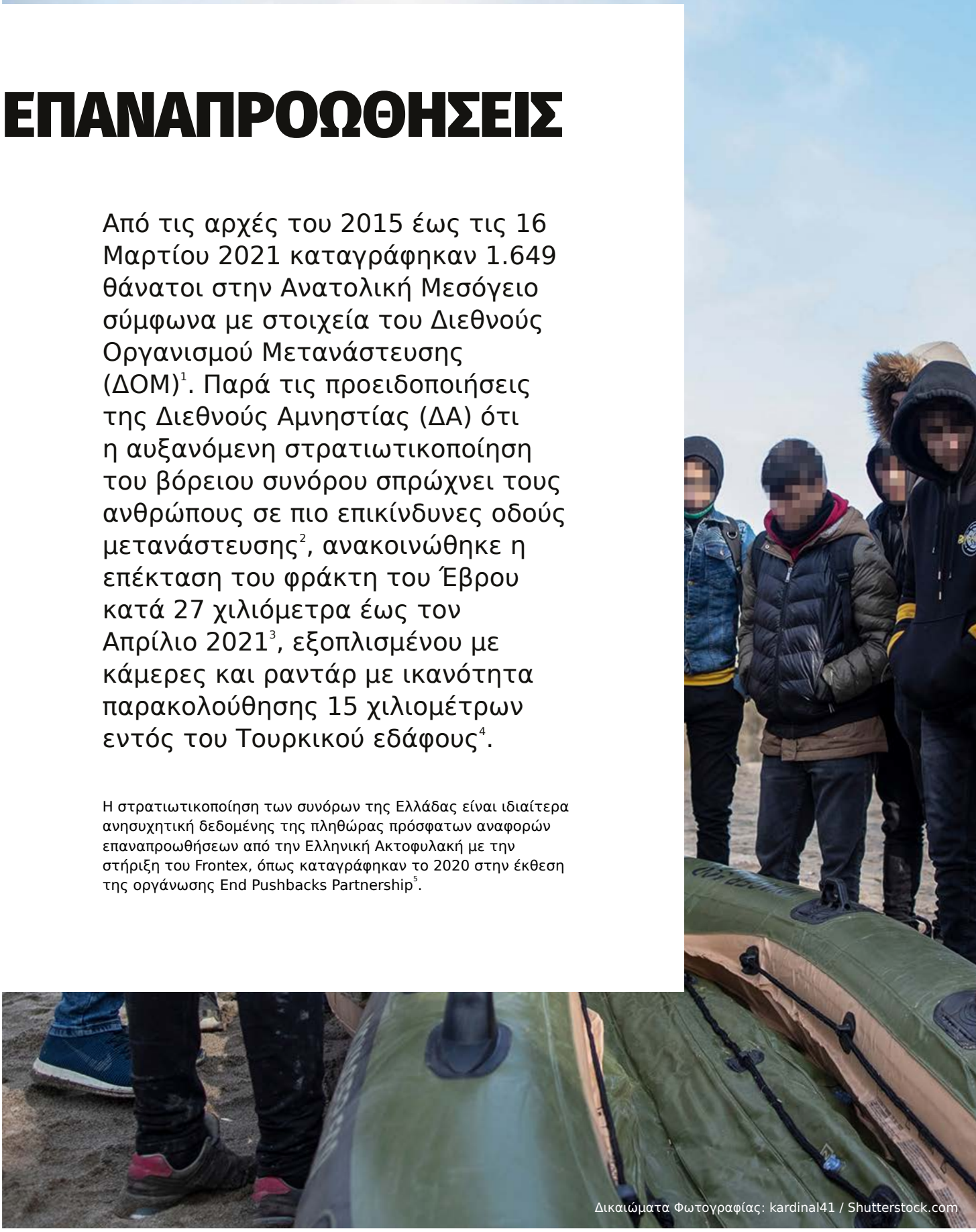

Δικαιώματα Φωτογραφίας: Emma Musty

ΕΠΑΝΑΠΡΟΩΘΗΣΕΙΣ

Από τις αρχές του 2015 έως τις 16 Μαρτίου 2021 καταγράφηκαν 1.649 θάνατοι στην Ανατολική Μεσόγειο σύμφωνα με στοιχεία του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ)[1]. Παρά τις προειδοποιήσεις της Διεθνούς Αμνηστίας (ΔΑ) ότι η αυξανόμενη στρατιωτικοποίηση του βόρειου συνόρου σπρώχνει τους ανθρώπους σε πιο επικίνδυνες οδούς μετανάστευσης[2], ανακοινώθηκε η επέκταση του φράκτη του Έβρου κατά 27 χιλιόμετρα έως τον Απρίλιο 2021[3], εξοπλισμένου με κάμερες και ραντάρ με ικανότητα παρακολούθησης 15 χιλιομέτρων εντός του Τουρκικού εδάφους[4].

Η στρατιωτικοποίηση των συνόρων της Ελλάδας είναι ιδιαίτερα ανησυχητική δεδομένης της πληθώρας πρόσφατων αναφορών επαναπροωθήσεων από την Ελληνική Ακτοφυλακή με την στήριξη του Frontex, όπως καταγράφηκαν το 2020 στην έκθεση της οργάνωσης End Pushbacks Partnership[5].

Δικαιώματα Φωτογραφίας: kardinal41 / Shutterstock.com

1. Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης, IOM Missing Migrant project, https://missingmigrants.iom.int/region/mediterranean?migrant_route%5B%5D=1377, (τ.π. 16.03.2021).
2. United Nations Digital Library, "[Universal Periodic Review]: Greece/Prepared by the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights - /HRC/WG.6/25/GRC/3", 2016, https://digitallibrary.un.org/record/826546?ln=en, Παράγραφος 65.
3. «Έβρος: Ο φράκτης, τα drones και ο χιονιάς», ΤΟ ΒΗΜΑ, 19/02/2021, https://www.tovima.gr/2021/02/19/opinions/evros-o-fraktis-ta-drones-kai-o-xionias, (τ.π. 16.03.2021).
4. "Surveillance upped in Greek-Turkish border to monitor migration", Ekathimerini, 23/02/2021, https://www.ekathimerini.com/news/1155608/surveillance-upped-in-greek-turkish-border-to-monitor-migration, (τ.π. 16.03.2021).
5. End Pushbacks Partnership και Refugee Rights Europe, "Pushbacks and Rights Violations at Europe's Borders. The State of Play in 2020", 2020, https://endpushbacks.com/wp-content/uploads/2020/11/pushbacks-and-rights-violations-at-europes-borders.pdf

Σύμφωνα με τη Συνθήκη της Λισσαβώνας, η Ευρωπαϊκή Ένωση αναπτύσσει κοινή ευρωπαϊκή πολιτική ασύλου με στόχο «να εξασφαλίζεται η τήρηση της αρχής της μη επαναπροώθησης», ενώ ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης απαγορεύει τις συλλογικές απελάσεις και, συγκεκριμένα, ορίζει ότι «[κ]ανείς δεν μπορεί να απομακρυνθεί, να απελαθεί ή να εκδοθεί προς κράτος όπου διατρέχει σοβαρό κίνδυνο να του επιβληθεί η ποινή του θανάτου ή να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση»[6]. Για να διασφαλιστεί έμπρακτα η προστασία από επαναπροώθηση, «[η] άρνηση εισόδου επιβάλλεται μόνο με αιτιολογημένη απόφαση η οποία αναφέρει τους συγκεκριμένους λόγους της άρνησης» και η οποία «παραδίδεται στον οικείο υπήκοο» εγγράφως[7]. Επιπλέον, ο Κανονισμός (ΕΕ) 2016/399 κατοχυρώνει το δικαίωμα προσφυγής στα πρόσωπα που απαγορεύεται η είσοδος και μεριμνά ώστε να λάβουν ενημέρωση σχετικά με αντιπρόσωπους αρμόδιους να τους εκπροσωπήσουν στην προσφυγή[8]. Τέλος, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να συλλέγουν στατιστικά στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των προσώπων στα οποία έχει απαγορευθεί η είσοδος και να τα υποβάλλουν ετησίως στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή[9].

Το ελληνικό κράτος έχει επανειλημμένα επικριθεί για την πρακτική των επαναπροωθήσεων. Το 2016 η ελληνική Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ), το Συμβούλιο της Ευρώπης (ΣτΕ) και η Διεθνής Αμνηστία ζήτησαν την διεξαγωγή έρευνας και το τέλος των επαναπροωθήσεων, με την ΕΕΔΑ να δηλώνει οτι «οι επιχειρήσεις απώθησης και επαναπροώθησης υπηκόων τρίτων χωρών συνιστά την πάγια πολιτική αντιμετώπισης του μεταναστευτικού προβλήματος»[10]. Περαιτέρω ανησυχίες εκφράστηκαν για τις καταγγελίες κακομεταχείρισης των μεταναστών από άτομα της Ελληνικής Ακτοφυλακής και της Υπηρεσίας Συνοριακής Φύλαξης[11].

Η απάντηση της ελληνικής κυβέρνησης σε αυτές τις κατηγορίες ήταν να δηλώσει ότι «όλα τα αιτήματα ασύλου στην Ελλάδα εξετάζονται ξεχωριστά, σύμφωνα με την ισχύουσα ευρωπαϊκή και διεθνή νομοθεσία και την αρχή της μη επαναπροώθησης. Για κάθε περίπτωση διεξάγεται προσωπική συνέντευξη, ατομική αξιολόγηση και, σε περίπτωση απορριπτικής απόφασης, οι αιτούντες έχουν το δικαίωμα προσφυγής. Δεν γίνονται μαζικές ή αυτόματες επιστροφές μεταναστών ή αιτούντων άσυλο». Θεωρούμε αυτή τη δήλωση εξόφθαλμα ανακριβή.

Από τον Μάρτιο έως τον Δεκέμβριο 2020, το αλληλέγγυο πλοίο Mare Liberum κατέγραψε 321 περιστατικά στα οποία 9.798 άνθρωποι επαναπροωθήθηκαν παράνομα[12]. Τουλάχιστον τρεις άνθρωποι πνίγηκαν εξαιτίας της τακτικής να βυθίζονται τα σκάφη των προσφύγων στα ανοιχτά της θάλασσας και να μεταφέρονται άντρες, γυναίκες και παιδιά σε φουσκωτές βάρκες[13].

Δικαιώματα Φωτογραφίας: Achilleas Chiras / Shutterstock.com

6. Συνθήκη της Λισσαβώνας, Άρθρο 63 και Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Άρθρα 18 και 19.
7. Κανονισμός (ΕΕ) 2016/399 περί κώδικα της Ένωσης σχετικά με το καθεστώς διέλευσης προσώπων από τα σύνορα (κώδικας συνόρων του Σένγκεν), Άρθρο 14(2) & Παράρτημα V, ΜΕΡΟΣ Α (1)(α).
8. ένθ. ανωτ., Άρθρο 14(3).
9. ένθ. ανωτ., Άρθρο 14(5) & Παράρτημα V, ΜΕΡΟΣ Α(1)(δ).
10. ΟΗΕ, Οικουμενική Περιοδική Αξιολόγηση, Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 25η Σύνοδος (Ελλάδα), Παράγραφος 18 https://www.upr-info.org/sites/default/files/document/greece/session_25_-_may_2016/a_hrc_wg.6_25_grc_3_e.pdf
11. ένθ. ανωτ., Παράγραφος 64.
12. Mare Liberum, "Pushback Report 2020", 2020, https://daten.mare-liberum.org/s/4HdxAPACaPsqzEx#pdfviewer, (τ.π. 16.03.21).
13. Aegean Boat Report, 24/12/2020, https://aegeanboatreport.com/2020/12/24/3-people-drowned-after-they-where-forced-in-life-rafts-by-the-hellenic-coast-guard, (τ.π. 16.03.21).

Σε ένα από τα πολλά περιστατικά που καταγράφει η Μη Κυβερνητική Οργάνωση (ΜΚΟ) Aegean Boat Report (ABR), το βράδυ της 18ης Δεκεμβρίου 2020, 34 άνθρωποι έφυγαν από την Τουρκία για τη Λέσβο στις 10 το βράδυ. Περίπου τα μεσάνυχτα, το σκάφος των προσφύγων αναχαιτίστηκε από το σκάφος ΛΣ-050 ΑΡΚΟΙ και οι πρόσφυγες μεταφέρθηκαν σε αυτό. Το σκάφος ταυτοποιήθηκε από την ABR ως το περιπολικό ανοιχτής θαλάσσης της Ελληνικής Ακτοφυλακής τύπου Vosper Europatrol 250 Mk1 Class, του οποίου η βάση ήταν το λιμάνι της Πέτρας στη βόρεια Λέσβο[14].

Οι πρόσφυγες, αφού ξυλοκοπήθηκαν και τους πήραν τα κινητά και τα πράγματά τους, μεταφέρθηκαν αρχικά σε ένα μικρότερο σκάφος και μετά σε τρεις μικρές φουσκωτές βάρκες. Μία από αυτές 'έσκασε' και πέντε άνθρωποι βρέθηκαν στη θάλασσα. Δύο διασώθηκαν και τρεις πνίγηκαν· τα πτώματα τα περισυνέλεξε η Ελληνική Ακτοφυλακή.

Πληθώρα περιστατικών επαναπροωθήσεων έχουν καταγραφεί και τεκμηριωθεί τόσο στα ανοικτά της θάλασσας όσο και στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) στα νησιά του Αιγαίου. Ενδεικτικά αναφέρουμε την ακόλουθη πρόσφατη περίπτωση. Στις 17 Φεβρουαρίου 2021, η ABR ήταν σε επαφή με δεκατρείς ανθρώπους, συμπεριλαμβανομένων και πέντε παιδιών, από το Αφγανιστάν, οι οποίοι κατέπλευσαν στην παραλία της Εφταλούς στη βόρεια ακτή της Λέσβου. Είναι συνήθης πρακτική πλέον, νεοεισερχόμενοι πρόσφυγες να έρχονται σε επαφή με ΜΚΟ για να τις ενημερώσουν ότι βρίσκονται σε ελληνικό έδαφος, με την ελπίδα ότι αυτό θα τους προστατεύσει από το να επαναπροωθηθούν στην Τουρκία.

Στις 17 Φεβρουαρίου 2021 στις 8:18 μ.μ., μια ώρα περίπου αφότου είχαν φτάσει στο νησί, η ABR έστειλε στους πρόσφυγες την τοποθεσία του στρατόπεδου καραντίνας στα Μεγάλα Θέρμα. Στις 9:15 μ.μ. οι πρόσφυγες έφτασαν στο στρατόπεδο και μπήκαν μέσα. Ένας από τους δύο αστυνομικούς του Λιμενικού έφυγε για να τηλεφωνήσει. Όταν επέστρεψε, είπε στους δεκατρείς πρόσφυγες ότι θα τους πάρουν για να κάνουν τεστ κορονοϊού. Οι κάτοικοι του στρατόπεδου τους προειδοποίησαν ότι αυτό είναι ασυνήθιστο, διότι τα τεστ κορονοϊού δεν γίνονται το βράδυ. Πριν φύγουν, τους ζητήθηκε να παραδώσουν τα κινητά τους. Από τα οχτώ τηλέφωνα που είχαν, παρέδωσαν τα τρία.

Τους πήραν με τα πόδια σε ένα μικρό άσπρο κοντέινερ και τους άφησαν να περιμένουν απέξω για τριάντα λεπτά πριν τους επιτρέψουν να μπουν μέσα. Σε αυτό το διάστημα, οι πρόσφυγες εξακολουθούσαν να είναι σε επαφή με την ABR. Μετά από μία ώρα, άντρες με μάσκες και σκούρα ρούχα μπήκαν στο κοντέινερ κρατώντας γκλοπ.

14. Aegean Boat Report, 22/02/2021, https://aegeanboatreport.com/2021/02/22/small-children-left-drifting-in-a-life-raft-in-the-aegean-sea-approved-by-notis-mitarachi , (τ.π. 16.03.21).

«Οι πρόσφυγες, ιδιαίτερα τα παιδιά, ήταν πολύ φοβισμένοι και οι ένστολοι άντρες ούρλιαζαν "Σηκωθείτε! Σηκωθείτε!" και χτυπούσαν τους ανθρώπους για να τους αναγκάσουν να σταθούν όρθιοι. Αμέσως μετά έκαναν σωματική έρευνα σε όλους, ακόμα και στα παιδιά, έκλεψαν τα υπάρχοντά τους, τις τσάντες, τα χρήματά τους, και τρία από τα κινητά που δεν τους είχαν παραδοθεί. Οι πρόσφυγες αναφέρουν ότι οι άντρες ασχολήθηκαν ιδιαίτερα με τις γυναίκες, βάζοντας τα χέρια τους με την βία σε ευαίσθητες/προσωπικές περιοχές του σωματός τους, κάτι το οποίο ήταν ιδιαίτερα ταπεινωτικό, μια κακοποίηση την οποία οι γυναίκες δεν ήταν σε θέση να εμποδίσουν. Στη συνέχεια, άντρες, γυναίκες και παιδιά φορτώθηκαν με βία στο πίσω μέρος ενός φορτηγού σαν ζώα. Όσοι προέβαλαν αντίσταση ξυλοκοπήθηκαν πάλι με τα γκλοπ».[15]

Δικαιώματα Φωτογραφίας: Claire Veale

15. ένθ. ανωτ., (τ.π. 16.03.21).

Τους πήραν με το φορτηγό σε ένα λιμάνι το οποίο, με βάση τη διάρκεια της διαδρομής και της φυσικής περιγραφής της περιοχής, είναι πολύ πιθανόν να πρόκειται για το λιμάνι Πέτρας στη νοτιοανατολική Λέσβο, μία τοποθεσία η οποία χρησιμοποιείται συχνά για τη διενέργεια παράνομων απελάσεων από την Ελληνική Ακτοφυλακή. Στη συνέχεια πήραν τους πρόσφυγες και τους άφησαν στα ανοικτά της θάλασσας σε μια φουσκωτή βάρκα.

Από τις 2 Ιανουαρίου έως τις 16 Μαρτίου 2021, η ΜΚΟ Border Violence Monitoring Network (BVMN) κατέγραψε 18 περιστατικά επαναπροωθήσεων στον Έβρο που αφορούσαν 1.201 ανθρώπους ηλικίας 1 έως 61 ετών. Ένα τυπικό περιστατικό σε αυτές τις αναφορές περιλαμβάνει μερικές ή όλες τις ακόλουθες πρακτικές: προσβολές, κλωτσιές, ξυλοδαρμούς (με γκλοπ/χέρια/άλλο), σεξουαλικές επιθέσεις, κλοπές ή καταστροφές προσωπικών υπαρχόντων, άνθρωποι εξαναγκάζονται να γδυθούν, επικίνδυνη οδήγηση, βύθιση σε νερό και ψυχολογικά βασανιστήρια[16]. Στην πλειοψηφία αυτών των περιπτώσεων, οι άνθρωποι που υπέστησαν τα παραπάνω είχαν δηλώσει την επιθυμία τους να αιτηθούν άσυλο.

Στο περιστατικό της 10ης Ιανουαρίου 2021 που κατέγραψε η BVMN θεωρείται πολύ πιθανό ότι η συγκεκριμένη επιχείρηση επαναπροώθησης οδήγησε στο θάνατο ανθρώπων στον ποταμό του Έβρου. Αστυνομικοί με σκούρα ρούχα και μάσκες διέταξαν 30 πρόσφυγες να μπούν σε μια μικρή βάρκα. Τρία μέτρα από την ακτή του ποταμού η βάρκα άρχισε να βυθίζεται. Υπό την απειλή όπλου, οι αστυνομικοί διέταξαν τους πρόσφυγες να πηδήξουν στο ποτάμι. Κάποιοι δεν ήξεραν κολύμπι και ο αυτόπτης μάρτυρας δήλωσε ότι τους είδε να εξαφανίζονται στον Έβρο[17].

Δεδομένου ότι αυτές οι επιχειρήσεις διεξάγονται νύχτα, όταν η ορατότητα είναι χαμηλή, από μασκοφορεμένους άντρες των οποίων οι στρατιωτικού τύπου στολές δεν φέρουν διακριτικά, η ταυτοποίηση των δραστών από τους μάρτυρες είναι σπάνια εφικτή. Παρόλα αυτά, ο συστηματικός χαρακτήρας των επιχειρήσεων καθιστά εμφανές ότι οι επαναπροωθήσεις συνιστούν την κρατική ‘λύση’ για το ‘πρόβλημα’ των ανθρώπων που εισέρχονται στην ελληνική επικράτεια και ζητούν άσυλο. Αυτές οι πρακτικές παραβιάζουν το Άρθρο 3 της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα: «[κ]άθε άτομο έχει δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική του ασφάλεια». Οι επαναπροωθήσεις είναι παράνομες και πρέπει να σταματήσουν.

Δικαιώματα Φωτογραφίας: Claire Veale

16. A Border Violence Monitoring Network, Incident Reports, 2021, https://www.borderviolence.eu/violence-reports/?ri-incident-location-geo-radius=50&ri-pushback_from=Greece&ri-pushback_to=Turkey&ri-underage-involved=all&ri-intention-asylum-expressed=all&ri-page=1, (τ.π. 17.03.21).
17. Border Violence Monitoring Network, Incident Reports, “Every move you make they hit you with the baton”, 10/01/2021, https://www.borderviolence.eu/violence-reports/january-10-2021-2100-praggi-kurdu-koyu, (τ.π. 17.03.21).

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΣΥΛΟΥ ΚΑΙ ΤΟ SKYPE

Τον Μάρτιο 2020 η ελληνική κυβέρνηση ανέστειλε το δικαίωμα υποβολής αίτησης χορήγησης ασύλου για τριάντα μέρες, μια κατάφωρη παραβίαση της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων (Σύμβαση της Γενεύης), και ανακοίνωσε την 'άμεση απέλαση'[18] νεοεισερχόμενων προσφύγων στις χώρες καταγωγής τους ή στην Τουρκία.

Παρόλο που η αναστολή δεν επεκτάθηκε πέραν των τριάντα ημερών εξαιτίας της διεθνούς κατακραυγής[19], αυτή η απόφαση υπογραμμίζει την πολιτική βούληση της ελληνικής κυβέρνησης να υιοθετήσει οποιαδήποτε μέτρα και πολιτικές για να μειώσει τις μεταναστευτικές ροές και να προβεί σε απελάσεις. Μία τέτοια πολιτική είναι και ο γενικότερος περιορισμός στην πρόσβαση του συστήματος ασύλου. Στο πλαίσιο των μέτρων για τον κορονοϊό, οι περιφερειακές υπηρεσίες ασύλου παραμένουν κλειστές από τις 14 Φεβρουαρίου 2020 και εξυπηρετούν το κοινό μόνο κατόπιν προγραμματισμένου ραντεβού αποκλειστικά και μόνο για επείγουσες περιπτώσεις.

Δικαιώματα Φωτογραφίας: Μ.

18. "New measures Greece takes to enhance border security after security meeting under PM Mitsotakis", New Greek Television (NGTV), 03/03/2020, https://www.newgreektv.com/news-in-english-for-greeks/greece/item/32003-new-measures-greece-takes-to-enhance-border-security-after-security-meeting-under-pm-mitsotakis, (τ.π. 19.04.21).
19. Human Rights Watch, "Greece restarts suspended asylum procedure", 05/06/2020, https://www.hrw.org/news/2020/06/05/greece-restarts-suspended-asylum-procedure, (τ.π. 19.04.21).

Σύμφωνα με τη MKO FORGE for Humanity (FORGE), από το 2020 διαπιστώνεται κλιμακούμενη επιδείνωση στην προσβασιμότητα του συστήματος προκαταγραφής αιτήσεων ασύλου μέσω SKYPE. Από τον Μάρτιο 2020 έχει σταθεί αδύνατον για την FORGE να διευκολύνει τους ωφελούμενούς της να κάνουν την προκαταγραφή τους μέσω SKYPE. Η οργάνωση βρίσκεται σε συχνή επαφή με μη καταγεγραμμένους αιτούντες άσυλο που καλούν στο SKYPE ανεπιτυχώς για περισσότερους από δέκα μήνες. Το Φόρουμ Συριακής και Ελληνικής Νεολαίας (SGYF) και η Ομάδα Στήριξης Ασύλου της οργάνωσης Χώρα (KAST) αναφέρουν ότι υπάρχουν άνθρωποι που τηλεφωνούν ανεπιτυχώς εδώ και πάνω από ένα χρόνο. Πριν από το 2020, οι αιτούντες άσυλο με μητρική γλώσσα τα Αγγλικά, Γαλλικά, Φαρσί και Αραβικά έκαναν την καταγραφή τους μέσα σε τρεις μήνες. Το SGYF αναφέρει ότι τώρα διατίθενται μόνο 2 ώρες την εβδομάδα για κάθε γλώσσα, το οποίο καταδικάζει χιλιάδες ανθρώπους σε ένα επισφαλές καθεστώς νομικού λίμπο. Επιπλέον, η πρόσβαση στο SKYPE είναι εκ των πραγμάτων περιορισμένη, αφού προϋποθέτει την δυνατότητα αγοράς ή δανεισμού μιας ψηφιακής συσκευής και πρόσβαση στο διαδίκτυο. Συνέπεια αυτών των δυσκολιών είναι ότι οι άνθρωποι πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης από επιτήδειους που υπόσχονται ότι θα τους βοηθήσουν να καταγραφούν μέσω SKYPE. Η KAST έχει λάβει πολλές μαρτυρίες για τέτοιες περιπτώσεις εξαπάτησης.

Πριν το 2020 οι αιτούντες άσυλο, εάν είχαν αρχικά καταγραφεί από τις αρχές σε κλειστή δομή κράτησης, μπορούσαν με email να κλείσουν ραντεβού στην αρμόδια περιφερειακή υπηρεσία ασύλου για να υποβάλλουν την αίτησή τους. Συχνά λάμβαναν απάντηση στο email εντός μιας εβδομάδας και το ραντεβού τους προγραμματιζόταν εντός τριών έως έξι μηνών. Στο ραντεβού είχαν πρόσβαση σε διερμηνέα και σε ειδικά εκπαιδευμένο υπάλληλο της υπηρεσίας στην παροχή υποστήριξης για την κατάλληλη παρουσίαση και υποβολή του αιτήματός τους.

Από τον Ιούνιο 2020 οι αιτούντες άσυλο μπορούν να υποβάλουν ηλεκτρονικά τη φόρμα πλήρους καταγραφής της αίτησής τους στον ιστότοπο του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου, αφού έχουν ήδη προκαταγραφεί μέσω SKYPE. Η υποβολή γίνεται γραπτώς στη γλώσσα τους, το οποίο είναι ιδιαίτερα προβληματικό δεδομένου ότι πολλοί αιτούντες άσυλο δεν έχουν πρόσβαση σε ηλεκτρονικές συσκευές και συχνά κατάγονται από χώρες με χαμηλά ποσοστά γραμματισμού, ιδιαίτερα ψηφιακού γραμματισμού. Οι αιτούντες υποχρεούνται να υποβάλουν βεβαίωση κατοικίας μαζί με τα σχετικά δικαιολογητικά, μια επιπρόσθετη διαδικαστική επιβάρυνση η οποία μεταθέτει την ευθύνη της στέγασης από το κράτος στα άτομα που ζητούν άσυλο.

Μερικοί από τους ωφελούμενους της FORGE, οι οποίοι είχαν ‘καταγραφεί’ από τις αρμόδιες αρχές τον Μάρτιο 2020, περιμένουν από τον Ιούνιο 2020 να λάβουν απάντηση στην ηλεκτρονική αίτηση πλήρους καταγραφής τους. Από τους 77 ωφελούμενους της FORGE που έκαναν την ηλεκτρονική αίτηση, ούτε ένας δεν έχει λάβει απάντηση από την υπηρεσία ασύλου μέχρι στιγμής. Αυτό τους καθιστά παράτυπους μετανάστες που ανά πάσα στιγμή κινδυνεύουν να συλληφθούν, να κρατηθούν και να απελαθούν από την Ελλάδα. Βρίσκονται σε αυτή την επισφαλή κατάσταση παρόλο που ακολούθησαν κάθε προβλεπόμενη διαδικασία καταγραφής της αίτησης ασύλου. Βρίσκονται σ’ αυτή την επισφαλή κατάσταση γιατί το σύστημα καταγραφής του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου δεν λειτουργεί στην πράξη.

Δικαιώματα Φωτογραφίας: Love Solutions / Shutterstock.com

Δικαιώματα Φωτογραφίας: Claire Veale

Η KAST αναφέρει ότι όταν πολύτεκνοι αιτούντες καταφέρνουν να απαντηθεί η κλήση τους στο SKYPE, οι υπάλληλοι τους κλείνουν το τηλέφωνο στη μέση της συνομιλίας. Σε μερικές οικογένειες αυτό έχει συμβεί περισσότερες από μία φορές. Η KAST εικάζει ότι οι υπάλληλοι δεν επιθυμούν να διεκπεραιώσουν πολλαπλές αιτήσεις εντός μιας τηλεφωνικής συνομιλίας. Εάν οι αιτούντες πληρούν τις προϋποθέσεις ευαλωτότητας σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, η KAST μπορεί να επικοινωνήσει μέσω email με το αρμόδιο γραφείο ασύλου εκ μέρους των αιτούντων, να υποβάλει τα δικαιολογητικά ευαλωτότητας και να αιτηθεί επείγον ραντεβού καταγραφής. Συχνά αυτά τα αιτήματα αγνοούνται από την υπηρεσία ασύλου, η οποία ούτως ή άλλως είναι εντελώς απρόβλεπτη και ασυνεπής στην επικοινωνία της με τους αιτούντες άσυλο ή τις οργανώσεις που επικοινωνούν εκ μέρους τους. Για παράδειγμα, η υπηρεσία ασύλου αγνόησε αίτημα της KAST για ραντεβού επείγουσας καταγραφής για μια επιζούσα σεξουαλικής βίας έγκυο 8 μηνών, η οποία τηλεφωνούσε για μήνες στο αρμόδιο γραφείο ασύλου και της έλεγαν ότι δεν υπάρχουν διαθέσιμα ραντεβού.

Επιπλέον, εξαιτίας της χρόνιας έλλειψης νομικής βοήθειας και υποστήριξης των αιτούντων σε όλα τα στάδια της διαδικασίας ασύλου, πολλές αιτήσεις αρχικής καταγραφής περιέχουν λάθη τα οποία δεν μπορούν να διορθωθούν σε επόμενο στάδιο της διαδικασίας. Αυτά τα λάθη μπορεί να ερμηνευθούν ως ‘έλλειψη αξιοπιστίας’ στην επί της ουσίας αξιολόγηση της αίτησης ασύλου αργότερα ή μπορεί να αποτελέσουν κώλυμα σε αίτημα για οικογενειακή επανένωση σύμφωνα με τον Κανονισμό «Δουβλίνο III» (Δουβλίνο III).

Η FORGE αναφέρει ότι παλαιότερα οι ασυνόδευτοι ανήλικες λάμβαναν απάντηση από την υπηρεσία ασύλου εντός μερικών εβδομάδων και το ραντεβού καταγραφής προγραμματιζόταν σε έναν έως τρεις μήνες από την ημερομηνία της απάντησης. Όμως, εξαιτίας της έλλειψης συστήματος αντιμετώπισης έκτακτων καταστάσεων στην υπηρεσία ασύλου, κατά τη διάρκεια του πρώτου λοκντάουν της πανδημίας ένας αριθμός ανήλικων βρέθηκαν στον δρόμο χωρίς χαρτιά. Αυτό είχε ως συνέπεια μερικοί από αυτούς να ενηλικιωθούν στο μεταξύ και να μην πληρούν πλέον τις προϋποθέσεις για οικογενειακή επανένωση σύμφωνα με το Δουβλίνο III. Η στερεοτυπική απάντηση της υπηρεσίας ασύλου σε αιτήματα για ραντεβού καταγραφής ασυνόδευτων ανήλικων είναι ότι οι αιτούντες ανήλικοι βρίσκονται σε λίστα αναμονής. Η KAST μέχρι στιγμής δεν έχει λάβει γνώση για καμία περίπτωση στη λίστα αναμονής για την οποία προγραμματίστηκε ραντεβού καταγραφής. Η FORGE έχει 26 ασυνόδευτους ανήλικους στη λίστα που περιμένουν να προγραμματιστεί το ραντεβού τους.

Σύμφωνα με την KAST, οι άνθρωποι που δεν καταφέρνουν να καταγραφούν στο σύστημα ασύλου δεν έχουν πρόσβαση στα πενιχρά δημόσια προγράμματα υποστήριξης αλλά ούτε και στο χρηματικό βοήθημα που χορηγείται μέσω της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ (Ύπατη Αρμοστεία), δεν έχουν δικαίωμα να εργαστούν, δεν μπορούν νόμιμα να μισθώσουν κατοικία και δεν έχουν πρόσβαση στο δημόσιο σύστημα υγείας. Η εξαιρετικά επισφαλής και ευάλωτη κατάσταση αυτών των ανθρώπων οδηγεί στην αστεγία, στη σεξουαλική εργασία ως μέσο επιβίωσης και στην εκμετάλλευση από αδίστακτους εργοδότες[20]. Για πολλούς, η μόνη επιλογή για να μη βρεθούν στο δρόμο είναι να ενοικιάσουν ένα κρεβάτι για €150 τον μήνα σε τεσσάρια διαμερίσματα στα οποία εκμισθωτές-αρπαχτικά στοιβάζουν μέχρι και 20 ανθρώπους. Αυτή η πολιτική παραβιάζει το Άρθρο 25 της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα: «[κ]αθένας έχει δικαίωμα σε ένα βιοτικό επίπεδο ικανό να εξασφαλίσει στον ίδιο και την οικογένειά του υγεία και ευημερία[...]». Είναι επιτακτική ανάγκη να κατοχυρωθεί η απρόσκοπτη πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου με αυτοπρόσωπη εμφάνιση στις αρμόδιες υπηρεσίες.

Τα περιοριστικά μέτρα για την αντιμετώπιση της πανδημίας έχουν δυσχεράνει την πρόσβαση στον Προσωρινό Αριθμό Ασφάλισης και Υγειονομικής Περίθαλψης Αλλοδαπού (ΠΑΑΥΠΑ), ο οποίος δίνει στους αιτούντες άσυλο πρόσβαση στο σύστημα υγείας. Αυτό συμβαίνει για δύο λόγους. Καταρχάς, καθόλη τη διάρκεια της πανδημίας και των περιοριστικών μέτρων η ισχύς των Δελτίων Αιτούντων Διεθνή Προστασία (ΔΑΔΠ) έχει επανειλημμένα παραταθεί αυτόματα για να αποφευχθεί ο συνωστισμός στα γραφεία της υπηρεσίας. Δυστυχώς αυτό είχε ως συνέπεια οι άνθρωποι με ΔΑΔΠ χωρίς ισχύουσα ημερομηνία συνέντευξης ή χωρίς ισχύοντα ΠΑΑΥΠΑ να μην μπορούν να το ανανεώσουν. Το τμήμα πληροφορικής στήριξης της υπηρεσίας ασύλου έχει τη δυνατότητα τεχνικά να λύσει εξ' αποστάσεως αυτό το πρόβλημα αλλά η υπηρεσία σπάνια απαντά σε email.

20. UNHCR Greece, Roland Schoenbauer, "We debunked some myths about the boys in the parks of Athens, 15/03/2017, https://www.unhcr.org/gr/en/3788-we-debunked-some-myths-about-the-boys-in-the-parks-of-athens.html, (τ.π. 19.03.21).

Δικαιώματα Φωτογραφίας: Claire Veale

Κατά δεύτερον, λόγω του κορονοϊού, η ηλεκτρονική διαδικασία αυτοκαταγραφής έχει αντικαταστήσει τη συνέντευξη καταγραφής, στο τέλος της οποίας οι αιτούντες λάμβαναν το ΔΑΔΠ στο οποίο αναγραφόταν ο ΠΑΑΥΠΑ και η ημερομηνία της συνέντευξης για την εξέταση της αίτησης ασύλου. Μέχρι στιγμής, κανένας από τους ωφελούμενους της KAST που έχει υποβάλει την ηλεκτρονική αίτηση καταγραφής δεν έχει λάβει απάντηση από την υπηρεσία ασύλου, όταν οι πρώτες ηλεκτρονικές αιτήσεις έγιναν Μάιο 2020. Αυτό σημαίνει ότι παρόλο που οι αιτούντες έχουν καταγραφεί στο σύστημα ασύλου δεν έχουν λάβει το ΔΑΔΠ, το οποίο είναι η ταυτότητά που τους νομιμοποιεί ως αιτούντες άσυλο, δεν τους έχει δοθεί η ημερομηνία συνέντευξης ασύλου και δεν έχουν ΠΑΑΥΠΑ. Κατά συνέπεια, κρατούνται όμηροι κι εγκλωβισμένοι σε μια ασταθή κι επισφαλή κατάσταση νομικού λίμπο, στην ουσία αιτούντες άσυλο αλλά τυπικά παράτυποι μετανάστες χωρίς το δικαίωμα να εργαστούν για να επιβιώσουν. Η KAST έχει επανειλημμένα επικοινωνήσει με την υπηρεσία ασύλου εκ μέρους ωφελούμενων που έκαναν την ηλεκτρονική αίτηση καταγραφής, αλλά η πάγια απάντηση της υπηρεσίας είναι ότι το μόνο που μπορούν να κάνουν οι αιτούντες είναι να περιμένουν μέχρι να επικοινωνήσει μαζί τους η υπηρεσία.

Σύμφωνα με το πιο πρόσφατο δελτίο τύπου του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου «[κ]αταργείται από 01/07/2021 το οικονομικό βοήθημα στους αιτούντες διεθνή προστασία που δεν στεγάζονται σε δομές ευθύνης του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου ή και συνεργαζόμενων [με αυτό] φορέων»[21]. Αυτό σημαίνει ότι όσοι ζουν εκτός δομών και προγραμμάτων στέγασης δεν θα πληρούν πλέον τις προϋποθέσεις για το χρηματικό βοήθημα της Ύπατης Αρμοστείας και μάλλον θα πρέπει να εξασφαλίσουν θέση σε επίσημες δομές στέγασης για να το δικαιούνται πάλι, αν και αυτό δεν έχει διευκρινιστεί ότι ισχύει. Δεδομένου ότι τα διαθέσιμα προγράμματα στέγασης έχουν τεράστιες λίστες αναμονής και εξαιρετικά περιοριστικές προϋποθέσεις, όλοι οι συνεργάτες αυτής της έκθεσης εκφράζουν την έντονη ανησυχία τους ότι αυτή η απόφαση θα οξύνει τις συνθήκες διαβίωσης των αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα και θα οδηγήσει σε ακόμα μεγαλύτερη αστεγία.

Το Άρθρο 44 παρ. 3 του Ν 4375/2016[22] εισάγει για πρώτη φορά τον θεσμό της δωρεάν κρατικής νομικής αρωγής στη διαδικασία ασύλου. Η νομική συνδρομή παρέχεται από δικηγόρο που περιλαμβάνεται στο μητρώο δικηγόρων της υπηρεσίας ασύλου για την άσκηση προσφυγής σε β’ βαθμό. Παρόλα αυτά, εξαιτίας της μικρής συμμετοχής δικηγόρων στο μητρώο, η KAST έχει αναφέρει ότι η πρόσβαση στο πρόγραμμα νομικής αρωγής είναι περιορισμένη. Το μητρώο αριθμεί 80 δικηγόρους μέχρι στιγμής. Ξεκίνησαν να παρέχουν νομική βοήθεια σε όλα τα περιφερειακά γραφεία ασύλου από την 1η Μαρτίου 2021, είναι δηλαδή ακόμα νωρίς για να καταγράψουμε τα αποτελέσματα του προγράμματος.

Η KAST επισημαίνει ότι δεν έχουν όλοι οι δικηγόροι στο μητρώο ειδίκευση ή εμπειρία στο προσφυγικό δίκαιο και δεν τους παρέχεται πρόγραμμα εκπαίδευσης σε αυτό. Δεν υπάρχει σύστημα αξιολόγησης της ποιότητας της νομικής βοήθειας που παρέχουν οι δικηγόροι και η υπηρεσία ασύλου δεν διαθέτει επαρκή προσωπικό γραμματειακής στήριξης των δικηγόρων. Η εισήγηση της υπηρεσίας ασύλου είναι κάθε δικηγόρος να αναλαμβάνει 60 υποθέσεις τον μήνα, κάτι που προκαλεί έντονες ανησυχίες για το επίπεδο και την ποιότητα της νομικής βοήθειας που θα παρέχεται.

21. Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Δελτίο Τύπου, 15/04/2021 https://migration.gov.gr/en/katarghsh-oikonomikou-voithimatos-se-aitoyntes-poy-de-stegazontai-se-domes-toy-ypoyrgeioy, (τ.π. 19.04.21).
22. Νόμος 4375/2016, https://www.taxheaven.gr/law/4375/2016, (τ.π. 12.07.2021).

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΕΠΑΝΕΝΩΣΗ

Το δικαίωμα στην οικογενειακή ζωή κατοχυρώνεται στα Άρθρα 12 και 16 της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα[23] όπως και σε μια πληθώρα διεθνών συμβάσεων και οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το Δουβλίνο ΙΙΙ είναι ο μηχανισμός καθορισμού του υπεύθυνου κράτους για την εξέταση αιτήσεων ασύλου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο κεντρικός του άξονας είναι ότι υπεύθυνο κράτος είναι αυτό από το οποίο εισήλθε ο αιτών στην ΕΕ. Η πολυπλοκότητα του μηχανισμού πηγάζει από τις ειδικές ρήτρες, μία από τις οποίες είναι η οικογενειακή επανένωση. Η δυνατότητα δηλαδή που έχει ένας αιτών άσυλο αφιχθείς στην Ελλάδα, παραδείγματος χάρη, να ζητήσει την εξέταση του αιτήματος ασύλου του στην Ιταλία επειδή εκεί κατοικεί η σύζυγός του. Να σημειώσουμε ότι το κράτος μέλος που θεωρεί ότι άλλο κράτος μέλος είναι υπεύθυνο για την εξέτασή μιας αίτησης ασύλου έχει προθεσμία τριών μηνών να απευθύνει αίτημα αναδοχής του αιτούντος ασύλου.

Δικαιώματα Φωτογραφίας: Claire Veale

23. Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, 1948, https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/grk.pdf, (τ.π. 13.07.2021).

Η KAST αναφέρει ότι οι αιτούντες που επιχειρούν να καταγραφούν στην Ελλάδα προκειμένου να υπαχθούν στη διαδικασία οικογενειακής επανένωσης κωλύονται από τις δραματικές καθυστερήσεις στη διαδικασία καταγραφής, η οποία οδηγεί σε εκπρόθεσμα αιτήματα αναδοχής, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Η υπηρεσία ασύλου δεν λαμβάνει υπόψη τη δυνατότητα οικογενειακής επανένωσης για τον προσδιορισμό της ημερομηνίας πλήρους καταγραφής, επομένως οι περιπτώσεις αυτές δεν προτεραιοποιούνται. Πολλά προβλήματα επίσης έχουν δημιουργηθεί από την αποτυχία της ελληνικής κυβέρνησης να ανανεώσει το συμβόλαιό της με το υπεύθυνο ταξιδιωτικό πρακτορείο για οικογενειακές επανενώσεις και από τους ταξιδιωτικούς περιορισμούς για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Όπως η περίπτωση δύο ασυνόδευτων παιδιών που δεν μπορούσαν να ταξιδέψουν αεροπορικώς από την Ελλάδα σε άλλη ευρωπαϊκή χώρα όπου τους περίμενε η οικογένειά τους.

Παρόλο που η ελληνική νομοθεσία αναγνωρίζει το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης (Προεδρικό Διάταγμα 131/2006)[24], στην πράξη τα αιτήματα οικογενειακής επανένωσης, εάν σταθεί εφικτό να υποβληθούν, στη συντριπτική πλειοψηφία τους απορρίπτονται. Αυτό εξωθεί πολλούς ανθρώπους, ακόμα και αναγνωρισμένους πρόσφυγες, να φεύγουν από την Ελλάδα μέσω επικίνδυνων μεταναστευτικών οδών προκειμένου να αιτηθούν άσυλο σε άλλη ευρωπαϊκή χώρα.

Το Άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα έχει ερμηνευθεί ως «το δικαίωμα να ζούμε μαζί ώστε οι οικογενειακές σχέσεις να μπορούν να αναπτυχθούν ομαλά» και «τα μέλη της οικογένειας να μπορούν να απολαμβάνουν τη συνύπαρξή τους με τα υπόλοιπα μέλη»[25]. Παρόλα αυτά, σύμφωνα με τα στοιχεία για το 2019 του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες, από τα 266 αιτήματα οικογενειακής επανένωσης που υποβλήθηκαν, η υπηρεσία ασύλου έδωσε 22 θετικές αποφάσεις, 2 μερικώς θετικές και 29 αρνητικές[26]. Προφανώς, παρόλο που το δικαίωμα στην οικογενειακή επανένωση είναι οικουμενικό, η ελληνική υπηρεσία ασύλου δεν κατατάσσει την οικογενειακή επανένωση στις προτεραιότητές της.

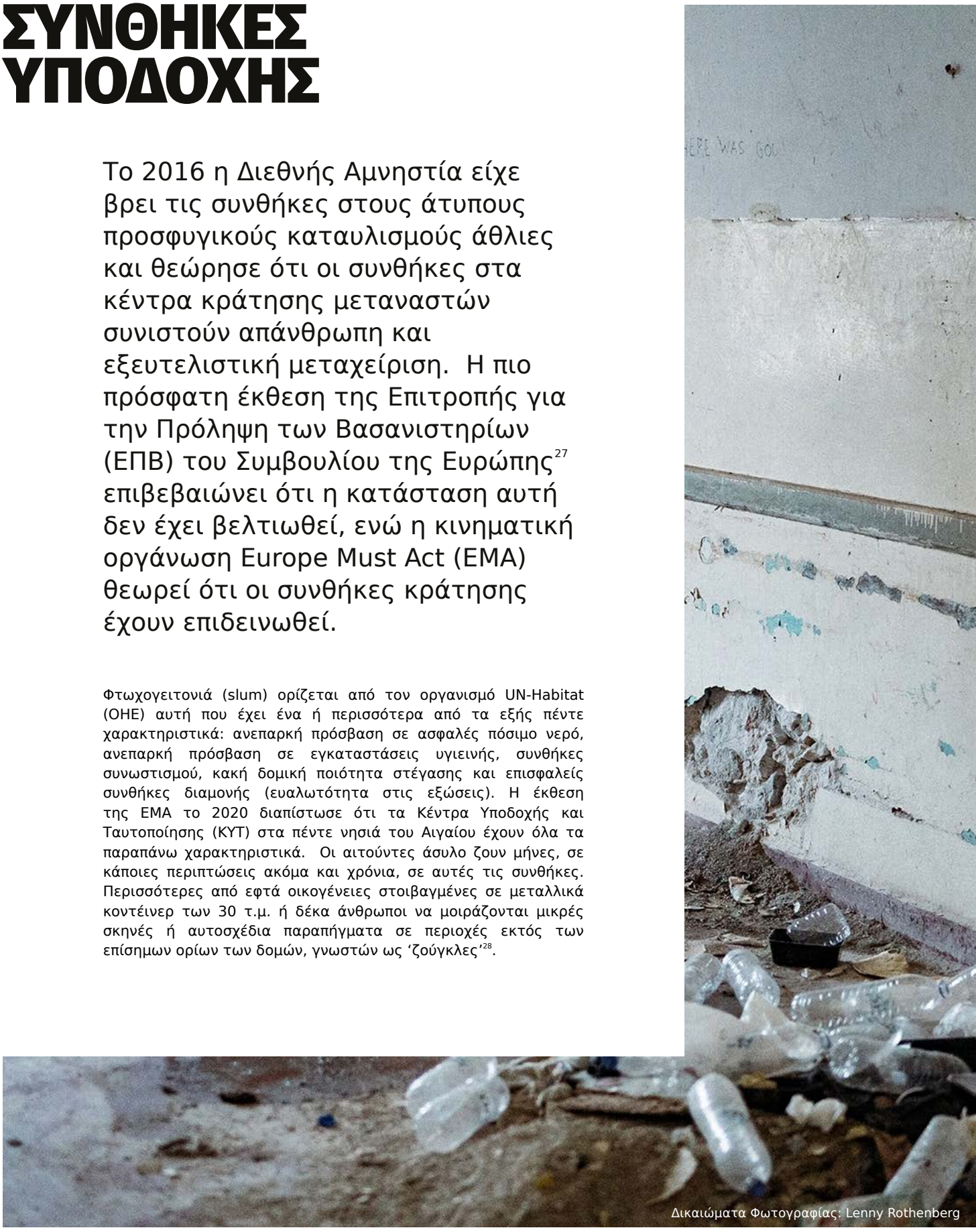
Δικαιώματα Φωτογραφίας: Claire Veale

24. Προεδρικό Διάταγμα 131/2006, 2006, https://www.synigoros.gr/resources/docs/13-pd_131_2006_oikogeniaki_epanenosh.pdf, (τ.π. 13.07.2021).
25. Guide on Article 8 of the European Convention on Human Rights, 31/12/2020, Paragraph 276, https://www.echr.coe.int/documents/guide_art_8_eng.pdf
26. AIDA/ECRE Country Report, Greece, 10/06/2021, https://asylumineurope.org/reports/country/greece/content-international-protection/family-reunification/criteria-and-conditions

ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ

Το 2016 η Διεθνής Αμνηστία είχε βρει τις συνθήκες στους άτυπους προσφυγικούς καταυλισμούς άθλιες και θεώρησε ότι οι συνθήκες στα κέντρα κράτησης μεταναστών συνιστούν απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση. Η πιο πρόσφατη έκθεση της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (ΕΠΒ) του Συμβουλίου της Ευρώπης[27] επιβεβαιώνει ότι η κατάσταση αυτή δεν έχει βελτιωθεί, ενώ η κινηματική οργάνωση Europe Must Act (EMA) θεωρεί ότι οι συνθήκες κράτησης έχουν επιδεινωθεί.

Φτωχογειτονιά (slum) ορίζεται από τον οργανισμό UN-Habitat (ΟΗΕ) αυτή που έχει ένα ή περισσότερα από τα εξής πέντε χαρακτηριστικά: ανεπαρκή πρόσβαση σε ασφαλές πόσιμο νερό, ανεπαρκή πρόσβαση σε εγκαταστάσεις υγιεινής, συνθήκες συνωστισμού, κακή δομική ποιότητα στέγασης και επισφαλείς συνθήκες διαμονής (ευαλωτότητα στις εξώσεις). Η έκθεση της EMA το 2020 διαπίστωσε ότι τα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) στα πέντε νησιά του Αιγαίου έχουν όλα τα παραπάνω χαρακτηριστικά. Οι αιτούντες άσυλο ζουν μήνες, σε κάποιες περιπτώσεις ακόμα και χρόνια, σε αυτές τις συνθήκες. Περισσότερες από εφτά οικογένειες στοιβαγμένες σε μεταλλικά κοντέινερ των 30 τ.μ. ή δέκα άνθρωποι να μοιράζονται μικρές σκηνές ή αυτοσχέδια παραπήγματα σε περιοχές εκτός των επίσημων ορίων των δομών, γνωστών ως ‘ζούγκλες’[28].

Δικαιώματα Φωτογραφίας: Lenny Rothenberg

27. Συμβούλιο της Ευρώπης, Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων, Μάρτιος 2020, https://www.coe.int/en/web/cpt/-/council-of-europe-s-anti-torture-committee-calls-on-greece-to-reform-its-immigration-detention-system-and-stop-pushbacks, (τ.π. 19.03.21).
28. Europe Must Act, “Aegean grassroots report: An overview of the humanitarian crisis in the Aegean from the perspective of NGOs and refugees”, Αύγουστος 2020, https://05cd942b-77f4-4d21-b3ea-797e75ad39b3.filesusr.com/ugd/8ca70f_2d161bec776841a99e2025325b2d6d44.pdf, σελ. 24

Αναφορές από το νέο κέντρο στο Καρά Τεπέ, το οποίο χτίστηκε σε ένα πρώην στρατιωτικό πεδίο βολής στη Λέσβο για να αντικαταστήσει το ΚΥΤ Μόριας που κάηκε ολοσχερώς τον Σεπτέμβριο 2020[29], συμπεριλαμβάνουν την εύρεση μιας χειροβομβίδας[30] και την αποκάλυψη ότι βρέθηκε υψηλή συγκέντρωση μολύβδου στο έδαφος[31] – η δηλητηρίαση από μόλυβδο προκαλεί βλάβη στα όργανα και επηρεάζει την ανάπτυξη του εγκέφαλου και του νευρικού συστήματος. Στο ΚΥΤ Σάμου μέσα στο 2020 ξέσπασαν έξι μεγάλες πυρκαγιές, μία εκ των οποίων ήταν στην ασφαλή ζώνη για ασυνόδευτα παιδιά[32].

Ο Διοικητής και το προσωπικό των ΚΥΤ έχουν υποχρέωση να εξασφαλίζουν ανθρώπινες συνθήκες διαβίωσης και σεβασμό της αξιοπρέπειας των ανθρώπων που διαμένουν στα κέντρα, ιδιαίτερα των ανήλικων, να παρέχουν ιατρική περίθαλψη και ψυχοκοινωνική υποστήριξη σε όσους την χρειάζονται, καθώς και να μεριμνούν ειδικά για ευάλωτα άτομα ή άτομα με ειδικές ανάγκες[33]. Τον Ιούνιο 2019, η ΜΚΟ Still I Rise κατέθεσε μήνυση εναντίον της διοίκησης του ΚΥΤ Σάμου για τις απαράδεκτες συνθήκες διαβίωσης των ασυνόδευτων ανήλικων που διέμεναν στη δομή[34].

Σε έρευνα που έκανε το SGYF τον Μάρτιο 2021, οι ερωτώμενοι δήλωσαν ότι δεν έχουν πλέον εμπιστοσύνη σε μεγάλους οργανισμούς, συγκεκριμένα στη ΔΟΜ και την Ύπατη Αρμοστεία, οι οποίοι συνεργάζονται στενά με την υπηρεσία ασύλου στη διαδικασία υποδοχής στις δομές της ενδοχώρας και των νησιών του Αιγαίου. Η έλλειψη εμπιστοσύνης σε αυτούς τους οργανισμούς αναδεικνύει τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι στα ΚΥΤ και εγείρει το ερώτημα κατά πόσο αυτοί οι οργανισμοί είναι κατάλληλοι να συνεχίσουν να έχουν ένα τόσο κεντρικό ρόλο στις διαδικασίες υποδοχής.

Δικαιώματα Φωτογραφίας: Μ.

29. Amnesty International, Δελτίο Τύπου, 30/09/2019, https://www.amnesty.org.uk/press-releases/greece-preventable-fire-moria-camp-highlights-abject-failure-governments-and-eu?utm_source=google&utm_medium=grant&utm_campaign=BRD_AWA_GEN_dynamic-search-ads&utm_content= , (τ.π. 19.03.21).
30. Erik Marquardt, "Why we cannot wait for a "European solution" to the Moria refugee camp", The Parliament Magazine, 15/03/2021, https://www.theparliamentmagazine.eu/news/article/why-we-cannot-wait-for-a-european-solution-to-the-moria-refugee-camp, (τ.π. 19.03.21).
31. ECRE, "Greece: Authorities Block Scrutiny of Camp Conditions, Lead Poisoning Adds to Risks in Moria 2.0, Concern Over Remote Interviews", 11/12/2020, https://www.ecre.org/greece-authorities-block-scrutiny-of-camp-conditions-lead-poisoning-adds-to-risks-in-moria-2-0-concern-over-remote-interviews, (τ.π. 19.03.21).
32. Refugee Rights Europe, "Unaccompanied children at the gates of Europe: Voices from Samos", Απρίλιος 2021, https://refugee-rights.eu/resources/reports/#greece
33. UPR Mid-term Report Greece, 03/05/2016, https://www.upr-info.org/en/review/Greece/Session-25---May-2016/Follow-up#top, (τ.π. 12.03.21).
34. Παρατηρητήριο της Προσφυγικής και Μεταναστευτικής Κρίσης στο Αιγαίο, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, «Μήνυση κατέθεσε ΜΚΟ για τις απαράδεκτες συνθήκες διαβίωσης ασυνόδευτων ανηλίκων, 12/06/2019, https://refugeeobservatory.aegean.gr/en/node/1839, (τ.π. 13.07.2021).

Δικαιώματα Φωτογραφίας: Clare Veale

Οι αιτούντες άσυλο στα νησιά του Αιγαίου δεν έχουν δικαίωμα ελεύθερης μετακίνησης εξαιτίας των γεωγραφικών περιορισμών που επιβλήθηκαν μετά τη συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας το 2016. Θεωρητικά αυτοί οι γεωγραφικοί περιορισμοί μπορούν να αρθούν για ανθρώπους που χαρακτηρίζονται ευάλωτοι σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, αρκεί ο αιτών να στείλει email στο αρμόδιο περιφερειακό γραφείο ασύλου με τα σχετικά δικαιολογητικά. Όμως, σπάνια η υπηρεσία ασύλου ανταποκρίνεται σε αυτά τα αιτήματα. Η KAST αναφέρει ότι στο παρελθόν λάμβανε που και που απαντήσεις από την υπηρεσία ασύλου σε τέτοια αιτήματα. Πρόσφατα όμως δεν έχουν λάβει ούτε μία απάντηση σε όσα αιτήματα έχουν υποβάλει εκ μέρους των ωφελούμενών τους. Εξαιτίας των τραυματικών και άθλιων συνθηκών στα νησιά και παρά τους γεωγραφικούς περιορισμούς, πολλοί άνθρωποι φεύγουν χωρίς άδεια και αρνούνται να επιστρέψουν. Αυτό έχει εξαιρετικά δυσμενή αντίκτυπο στη νομική τους υπόσταση και στην πορεία της υποθέσεώς τους.

Επειδή δεν μπορούν να φύγουν νόμιμα από τα νησιά, αναγκάζονται να χρησιμοποιήσουν παράτυπες διαδρομές παραδίδοντας τα έγγραφα ταυτοποίησής και νομιμοποίησής τους στην Ελλάδα σε διακινητές προκειμένου να τους πάνε στην ενδοχώρα. Επομένως, όταν φτάνουν στην ενδοχώρα είναι πλέον παράτυποι μετανάστες, χωρίς χαρτιά, παρόλο που ήδη είχαν καταγραφεί στο σύστημα ασύλου. Χωρίς ταυτότητα και χωρίς ΠΑΑΥΠΑ δεν έχουν πρόσβαση στο δημόσιο σύστημα υγείας που μπορεί να ήταν και ο λόγος για τον οποίο απέδρασαν από τις συνθήκες εξαθλίωσης των ΚΥΤ.

Οι συνθήκες των ΚΥΤ στα νησιά του Αιγαίου είναι απάνθρωπες για όλους αλλά είναι εξαιρετικά προβληματικές για ανθρώπους με προβλήματα ψυχικής υγείας.[35] Παρόλα αυτά, το πρόγραμμα στέγασης ΕΣΤΙΑ για ευάλωτα άτομα, δεν δέχεται άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας . Μια ολόκληρη ομάδα ευάλωτων ανθρώπων και οι οικογένειές τους παραμένουν εγκλωβισμένοι σε απαράδεκτες συνθήκες. Το 2020, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα (MSF) ανέφεραν ότι το 60% των καινούριων ενήλικων ασθενών είχαν αυτοκτονικές σκέψεις και το 37% διαγνώστηκαν ότι ανήκαν σε ομάδα υψηλού κινδύνου για αυτοκτονία[36]. Επί του παρόντος, το κενό στις υπηρεσίες ψυχικής υγείας για αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες καλύπτεται, όσο αυτό είναι δυνατό, από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, παρόλο που είναι εύθυνη του κράτους να μεριμνήσει γι’ αυτό.

35. Πληροφόρηση από τη ΜΚΟ Camomile Housing Project, η οποία παρέχει ολιστική στέγαση με πρόγραμμα υποστήριξης σε πρώην άστεγους βίαια εκτοπισμένους ανθρώπους (πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο, μετανάστες) με ψυχοκοινωνικές ανάγκες με τελικό στόχο την ανεξάρτητη στέγαση όλων των ωφελούμενων.
36. Medecins Sans Frontières, «Alarming mental health distress among asylum seekers on Greek islands », 17/12/2020, https://www.msf.org/greece-mental-health-distress-among-asylum-seekers , (τ.π. 19.03.21).

ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΒΙΑ

Οι άνθρωποι χωρίς χαρτιά αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο κίνδυνο διοικητικής κράτησης τώρα. Από την λήψη των μέτρων για την αντιμετώπιση της πανδημίας, η κυβέρνηση έχει δώσει το ελεύθερο στην αστυνομία να σταματά οποιονδήποτε για να εξακριβώσει τα στοιχεία της ταυτότητάς του.

Πολλοί από τους ωφελούμενους της KAST είτε περιμένουν να γίνει η καταγραφή τους, επομένως δεν έχουν νομιμοποιητικά έγγραφα, είτε έχουν ισχύουσα ταυτότητα (ΔΑΔΠ), η οποία όμως φέρει ληγμένη ημερομηνία ισχύος αφού τα περιοριστικά μέτρα δεν τους επέτρεψαν να την ανανεώσουν. Σε αυτή τη κατάσταση, οι παράτυποι μετανάστες συχνά εκφράζουν φόβο να κυκλοφορήσουν στην Αθήνα λόγω της εξαιρετικά μεγάλης αστυνομικής παρουσίας στην πόλη. Πριν την πανδημία, οι άνθρωποι χωρίς χαρτιά μπορούσαν να δηλώσουν την πρόθεσή τους να κάνουν αίτηση ασύλου σε ένα αστυνομικό τμήμα, όπου τους εξέδιδαν το έγγραφο «βούλησης» το οποίο λειτουργούσε ως ταυτότητά όσο περίμεναν να οριστεί το ραντεβού της καταγραφής τους. Εκ των πραγμάτων δεν υπάρχει πλέον αυτή η επιλογή αφού οποιαδήποτε επαφή παράτυπων μεταναστών και αστυνομίας μπορεί να καταλήξει στη σύλληψή τους, η οποία εμπίπτει στη δικαιοδοσία και διακριτική ευχέρεια της αστυνομίας.

Δικαιώματα Φωτογραφίας: Emma Musty

Η Ελληνική κυβέρνηση έχει άρει το όριο των 45 ημερών της διοικητικής κράτησης και οι αιτούντες άσυλο μπορούν να παραμείνουν υπό κράτηση μέχρι να εκδοθεί η απόφαση της αιτήσεως ασύλου. Η KAST αναφέρει ότι η πλειοψηφία των ανθρώπων περιμένουν για χρόνια, όχι μήνες, μέχρι να εκδοθεί η απόφαση. Οι άνθρωποι που δεν έχουν καταγραφεί, αφού αυτό είναι στην πράξη αδύνατον μέσω του SKYPE, βρίσκονται σε εξαιρετικά επισφαλή νομική θέση αφού δεν έχουν νομιμοποιητικά έγγραφα. Το έγγραφο «βούλησης» από την αστυνομία ήταν μία λύση, αφού με τον αριθμό βούλησης μπορούσαν να προχωρήσουν στη καταγραφή της αιτήσεώς τους. Παρόλα αυτά, ενίοτε τα έγγραφα βούλησης έχουν προθεσμία καταγραφής της αιτήσεως ασύλου, η οποία είναι πρακτικά αδύνατον να τηρηθεί για όλους τους λόγους που προαναφέραμε.

Στην 25η Σύνοδο της Οικουμενικής Περιοδικής Αξιολόγησης (ΟΗΕ) της Ελλάδας το 2016, το Συμβούλιο της Ευρώπης έκανε αναφορά στα πορίσματα της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (ΕΠΒ) το 2014. Η ΕΠΒ «έλαβε έναν πολύ μεγάλο αριθμό λεπτομερών, συγκροτημένων και χωρίς αντιφάσεις ισχυρισμών κακομεταχείρισης από αστυνομικούς. Ο Επίτροπος της ΕΠΒ έκφρασε τη βαθειά του ανησυχία για τις συνεχιζόμενες αναφορές κακομεταχείρισης, συμπεριλαμβανομένου βασανιστηρίων, μεταναστών και Ρόμα από αξιωματούχους επιβολής του νόμου. Η Διεθνής Αμνηστία αναφέρθηκε σε ισχυρισμούς βασανιστηρίων, κακομεταχείρισης και υπερβολικής χρήσης βίας από αξιωματούχους επιβολής του νόμου, συμπεριλαμβανομένου και κατά τη διάρκεια διαδηλώσεων»[37].

Ο Ν 4540/2018[38] στόχο είχε να διασφαλίσει την κράτηση των αιτούντων άσυλο σε ειδικές εγκαταστάσεις χωριστά από κρατούμενους του κοινού ποινικού κώδικα με σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια και ειδική μέριμνα για κρατούμενους με προβλήματα ψυχικής υγείας. Παρά αυτές τις νομοθετικές διατάξεις, τα πορίσματα της ΕΠΒ με βάση την ad hoc επίσκεψή της τον Μάρτιο 2020 αναφέρουν ότι «πάλι διαπιστώσαμε ότι οικογένειες με παιδιά, ασυνόδευτα παιδιά και παιδιά που έχουν χωριστεί από τις οικογένειές τους, και άλλα ευάλωτα άτομα (με προβλήματα σωματικής ή ψυχικής υγείας και εγκυμονούσες γυναίκες) κρατούνταν σε απαράδεκτα άθλιες συνθήκες χωρίς την κατάλληλη υποστήριξη. Η ΕΠΒ καλεί τις ελληνικές αρχές να δώσουν τέλος στην κράτηση ασυνόδευτων παιδιών και παιδιών με τους γονείς τους σε αστυνομικά κρατητήρια. Αντ' αυτού, πρέπει να μεταφερθούν σε κατάλληλες δομές υποδοχής που να ανταποκρίνονται στις ειδικές ανάγκες τους»[39].

37. ΟΗΕ, Οικουμενική Περιοδική Αξιολόγηση, Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 25η Σύνοδος (Ελλάδα), 2016, Παράγραφος 32, https://www.upr-info.org/sites/default/files/document/greece/session_25_-_may_2016/a_hrc_wg.6_25_grc_3_e.pdf
38. Νόμος 4540/2018, https://www.taxheaven.gr/law/4540/2018
39. Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (ΕΠΒ), Αναφορά στην Ελληνική Κυβέρνηση, Μάρτιος 2020, https://rm.coe.int/1680a06a86

ΕΥΑΛΩΤΕΣ ΟΜΑΔΕΣ

ΛΟΑΤΚΙ+

Επισημαίνουμε ότι ο Ν 4443/2016[40] κατοχύρωσε ένα ενιαίο και συστηματικό θεσμικό πλαίσιο για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης χωρίς διακρίσεις, συμπεριλαμβανομένων των διακρίσεων λόγω ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου, και ότι η φυλετική ταυτότητα αναγνωρίστηκε με τον Ν 4491/2017.[41]

Παρόλα αυτά, όπως επισημαίνει η οργάνωση Samos LGBTQI+ Group στην έκθεσή της τον Μάρτιο 2021, «τα εγκλήματα μίσους εναντίον ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων είναι η πιο κοινή μορφή διακρίσεων στην Ελλάδα και παρολο που υπάρχει μια περιορισμένη νομική προστασία των queer ατόμων, η πρόσβαση σε αυτή δεν είναι εύκολη για όλα τα queer άτομα στην Ελλάδα και σπάνια εφαρμόζεται στην πράξη για ΛΟΑΤΚΙ+ αιτούντες άσυλο, ιδιαίτερα όσους διαμένουν σε προσφυγικούς καταυλισμούς»[42]. Κατά συνέπεια, συνιστούμε την πλήρη εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας και την υλοποίηση σχεδίου δράσης για την αντιμετώπιση των διακρίσεων εναντίον ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων.

40. Νόμος 4443/2016, https://www.taxheaven.gr/law/4443/2016
41. Νόμος 4491/2017, https://www.taxheaven.gr/law/4491/2017
42. Samos LGBTQI+ Group, "The Discrimination Epidemic: How COVID-19 restrictions are impacting LGBTQI+ Asylum Seekers in Samos and fuelling a rise in discrimination", Μάρτιος 2021, https://static1.squarespace.com/static/58e2b73fb3db2bb2904ca55b/t/603e57b39cf9cb3bd6292070/1614698419966/The+Discrimination+Epidemic+%28Report+%29+ENGLISH+.pdf, (τ.π. 16.3.21).

Η έκθεση της κινηματικής οργάνωσης ΕΜΑ που δημοσιεύτηκε τον Αύγουστο 2020 αναφέρει ότι είναι άγνωστο πόσα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα ζουν στους καταυλισμούς των νησιών του Αιγαίου. Πολλά από αυτά τα άτομα αναζητούν άσυλο στην Ευρώπη εξαιτίας της δίωξης που υπέστησαν στις χώρες καταγωγής τους λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, φυλετικής ταυτότητας ή φυλετικής έκφρασης. Σχεδόν σε όλες τις χώρες της Μέσης Ανατολής και στη πλειοψηφία των χωρών στην Αφρική το να είσαι λεσβία, ομοφυλόφιλος, αμφιφυλόφιλος ή τρανς συνιστά ποινικό αδίκημα και η θανατική ποινή εξακολουθεί να επιβάλλεται ως τιμωρία. Το να είσαι ΛΟΑΤΚΙ+ φέρει βαρύ κοινωνικό στίγμα σε αυτές τις κοινωνίες και όσοι εκφράζουν ανοιχτά τη φυλετική τους ταυτότητα διατρέχουν επιπλέον τον κίνδυνο να γίνουν θύματα βίας από τις οικογένειες και την κοινότητά τους. Δεδομένου ότι οι ΛΟΑΤΚΙ+ αιτούντες άσυλο διαμένουν στους καταυλισμούς με ανθρώπους από αυτές τις χώρες συνιστούν μια εξαιρετικά ευάλωτη ομάδα στα νησιά του Αιγαίου.

Σε μία πρόσφατη έρευνα από την οργάνωση Lesvos LGBTIQ+ Refugee Solidarity, οι ΛΟΑΤΚΙ+ αιτούντες άσυλο θεωρούν την ασφάλεια της σωματικής ακεραιότητας ως μία από τις μεγαλύτερες ανησυχίες τους. Μεγάλος αριθμός ερωτώμενων δήλωσε ότι είτε η αποκάλυψη είτε η ανακάλυψη από τρίτους του σεξουαλικού προσανατολισμού ή φυλετικής ταυτότητάς τους οδήγησε σε βίαιες επιθέσεις ή απειλές θανάτου. Οι ΛΟΑΤΚΙ+ πρόσφυγες δεν έχουν σχεδόν καμία στήριξη για τα συγκεκριμένα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στα νησιά του Αιγαίου. Είναι απρόθυμοι να καταγγείλουν περιστατικά στην αστυνομία γιατί είναι συνηθισμένο να έρχονται αντιμέτωποι με ομοφοβικά και τρανσφοβικά σχόλια, απειλές και βία από τους αστυνομικούς. Στη Σάμο και στη Λέσβο, ΛΟΑΤΚΙ+ «αιτούντες άσυλο ανέφεραν ότι τους έδειραν, τους επιτέθηκαν σεξουαλικά, τους απείλησαν με μαχαίρια, και ότι τους ζήτησαν να κάνουν σεξ»[43].

Σε μια έρευνα της ΜΚΟ Safe Place International του 2021, το 56,1% των ερωτώμενων δήλωσε ότι δεν αισθάνονται ασφαλείς στις συνθήκες διαμονής τους[44].

43. Europe Must Act, "Aegean grassroots report: An overview of the humanitarian crisis in the Aegean from the perspective of NGOs and refugees", Αύγουστος 2020, https://05cd942b-77f4-4d21-b3ea-797e75ad39b3.filesusr.com/ugd/8ca70f_2d161bec776841a99e2025325b2d6d44.pdf
44. Safe Place International, "Mapping Vulnerabilities", Φεβρουάριος 2020.

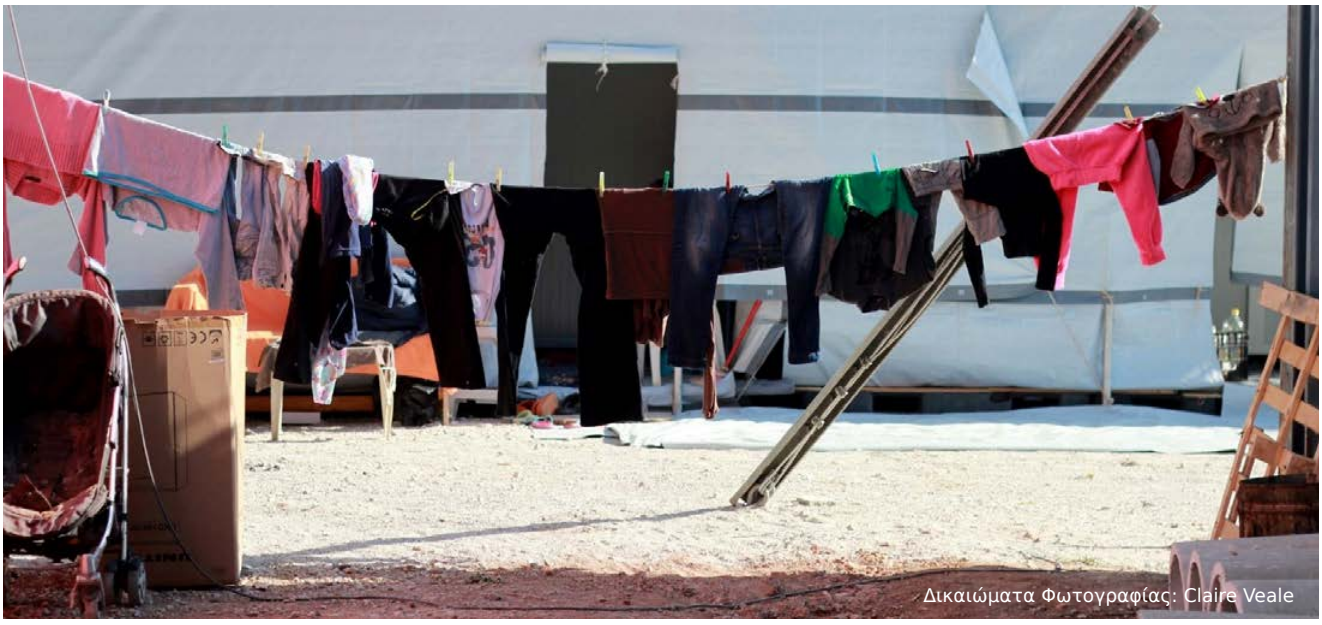
ΕΥΑΛΩΤΕΣ ΟΜΑΔΕΣ

ΓΥΝΑΙΚΕΣ

Από το 2018 βελτιώσεις στη μέριμνα για ασυνόδευτα παιδιά περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων την ψήφιση του Ν 4554/2018 ο οποίος εισάγει τον θεσμό της επιτροπείας για ασυνόδευτους ανήλικους. Παρόλα αυτά, εξακολουθούν να υπάρχουν σοβαρές ανησυχίες για τις συνθήκες υποδοχής των ασυνόδευτων παιδιών που ζητούν άσυλο στην Ελλάδα.

Στα μέσα Αυγούστου 2020, η Ύπατη Αρμοστεία ανέφερε ότι στους καταυλισμούς των νησιών του Αιγαίου ζουν 6.204 ενήλικες γυναίκες και 3.666 ανήλικα κορίτσια. Σύμφωνα με την οργάνωση EMA, οι άθλιες συνθήκες στους καταυλισμούς, ιδιαίτερα η έλλειψη επαρκών και ασφαλών εγκαταστάσεων υγιεινής και προστατευμένων χώρων διαβίωσης, εκθέτουν τις γυναίκες και τα κορίτσια στον κίνδυνο να πέσουν θύματα βίας. Πολλές ωφελούμενες της KAST αναφέρουν ότι έχουν πέσει θύματα βιασμού και ομαδικού βιασμού στους καταυλισμούς. Εξαναγκάζονται να ζουν πλάι-πλάι με τους δράστες στον καταυλισμό, επειδή αν φύγουν θα χάσουν το χρηματικό βοήθημα και θα καταλήξουν άστεγες. Οι γυναίκες που διαμένουν στο στρατόπεδο της Μαλακάσας αποκλείονται από υπηρεσίες υποστήριξης σε επιζώσες βιασμού στην Αθήνα, όπως είναι το ΔΙΟΤΙΜΑ, επειδή η Μαλακάσα θεωρείται δομή 'υποστηριζόμενης διαβίωσης'. Η σεξουαλική και φυλετική βία εναντίον γυναικών και κοριτσιών στους καταυλισμούς περιορίζει επίσης την πρόσβασή τους σε βασικές υπηρεσίες, όπως είναι η εκπαίδευση.

Η έλλειψη περιγεννητικής και μεταγεννητικής φροντίδας εκθέτει σε κίνδυνο την υγεία των εγκύων γυναικών και των νεογνών. Η έλλειψη επαρκών κατάλληλων καταλυμάτων αναγκάζει γυναίκες σε προχωρημένη εγκυμοσύνη να κοιμούνται στο έδαφος σε αυτοσχέδια παραπήγματα ή αντίσκηνα, ενώ γυναίκες που μόλις γέννησαν στέλνονται από το νοσοκομείο με τα βρέφη πίσω στις ίδιες συνθήκες διαβίωσης. Μόνο οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στηρίζουν γυναίκες και κορίτσια παρέχοντας απασχόληση για μικρά παιδιά, προστατευμένους χώρους αποκλειστικά για γυναίκες, είδη υγιεινής και πάνες για μωρά και πρόσβαση στην εκπαίδευση σε σχολεία και κοινοτικά κέντρα. Οι ΜΚΟ με ιατρικές υπηρεσίες έχουν περιορισμένες δυνατότητες περίθαλψης επιζουσών σεξουαλικής βίας.[45]

Δικαιώματα Φωτογραφίας: Claire Veale

45. Europe Must Act, "Aegean grassroots report: An overview of the humanitarian crisis in the Aegean from the perspective of NGOs and refugees", Αύγουστος 2020, https://05cd942b-77f4-4d21-b3ea-797e75ad39b3.filesusr.com/ugd/8ca70f_2d161bec776841a99e2025325b2d6d44.pdf

ΕΥΑΛΩΤΕΣ ΟΜΑΔΕΣ

ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΑ Ή ΧΩΡΙΣΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΤΟΥΣ ΠΑΙΔΙΑ

Από το 2018 βελτιώσεις στη μέριμνα για ασυνόδευτα παιδιά περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων την ψήφιση του Ν 4554/2018 ο οποίος εισάγει τον θεσμό της επιτροπείας για ασυνόδευτους ανήλικους[46]. Παρόλα αυτά, εξακολουθούν να υπάρχουν σοβαρές ανησυχίες για τις συνθήκες υποδοχής των ασυνόδευτων παιδιών που ζητούν άσυλο στην Ελλάδα.

Το πρώτο τρίμηνο του 2021 βρέθηκαν 53 ασυνόδευτα παιδιά να ζουν στους δρόμους της Θεσσαλονίκης, η πλειοψηφία των οποίων ήταν μεταξύ 11 και 14 ετών[47]. Η έρευνα της ΜΚΟ ΕΜΑ επισήμανε το γεγονός ότι, σε αντίθεση με ενήλικες αιτούντες άσυλο, τα παιδιά δεν λαμβάνουν χρηματικό βοήθημα, επομένως δεν μπορούν ούτε να αγοράζουν φρέσκα τρόφιμα από την αγορά (εκτός της δομής) ούτε να φορτώνουν την κάρτα του κινητού τους. Οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών αναφέρουν περιστατικά σεξουαλικής εκμετάλλευσης ανήλικων αιτούντων άσυλο.

Παρά το ότι υπάρχουν 1.057 θέσεις στέγασης για ασυνόδευτους ανήλικους[48], πολλά παιδιά καταλήγουν άστεγα, είτε στους δρόμους σε μια από τις μεγάλες πόλεις της Ελλάδας είτε σε ανεπίσημους καταυλισμούς γύρω από τα ΚΥΤ.

46. UPR Mid-term Report Greece, 03/05/2016, https://www.upr-info.org/en/review/Greece/Session-25---May-2016/Follow-up#top, (τ.π. 12.03.21).
47. «Όλο και περισσότερα ασυνόδευτα ανήλικα στους δρόμους την τελευταία διετία», The Press Project (TPP), 16/04/2021, https://thepressproject.gr/olo-kai-perissotera-asynodefta-anilika-stous-dromous-tin-teleftaia-dietia/?fbclid=IwAR3IvkW7pqz6hb_ZgU1b_ie9mZwvVy5b8-pukKYhqK8KmZ-IHb07oKbVEWw, (τ.π. 18.07.2021).
48. UPR Mid-term Report Greece, 03/05/2016, https://www.upr-info.org/en/review/Greece/Session-25---May-2016/Follow-up#top, (τ.π. 12.03.21).

Στα ΚΥΤ υπάρχουν ασφαλείς ζώνες για ασυνόδευτους ανήλικους οι οποίες, σύμφωνα με το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, είναι «οριοθετημένοι επιτηρούμενοι χώροι μέσα σε προσωρινές ανοιχτές δομές φιλοξενίας, [οι οποίοι] πρέπει να χρησιμοποιηθούν ως βραχυπρόθεσμο μέτρο για τη φροντίδα των ασυνόδευτων ανήλικων [...] για όχι περισσότερο από 3 μήνες»[49]. Όμως στο τέλος του 2019, η ΜΚΟ ΕΜΑ ανέφερε ότι η μέση διάρκεια παραμονής των ασυνόδευτων ανήλικων στις ζώνες ασφάλειας ήταν μεταξύ 6 και 8 μηνών. Επιπλέον, λόγω του περιορισμένου χώρου, όταν δεν υπάρχουν πλέον διαθέσιμες θέσεις, οι ανήλικες αναγκάζονται να διαμένουν στις λεγόμενες περιοχές 'ζούγκλας' των ΚΥΤ. Δυστυχώς, οι 'ασφαλείς' ζώνες δεν είναι τόσο ασφαλείς. Οργανώσεις αναφέρουν καβγάδες που ξεσπάνε εκεί, όπως επίσης και το γεγονός ότι οι ενήλικες κάτοικοι του καταυλισμού μπαινοβγαίνουν ανενόχλητοι στις ζώνες των ανήλικων.

Παρόλο που η νομοθεσία προβλέπει τον διορισμό ενός επιτρόπου για κάθε ασυνόδευτο ανήλικο αιτούντα άσυλο, ο οποίος εκπροσωπεί και συνδράμει τον ανήλικο στη διαδικασία ασύλου, δεν υπάρχει επαρκής αριθμός επιτρόπων για όλους τους ασυνόδευτους ανήλικους στα νησιά. Ο Ν 4554/2018[50] εισήγαγε νομοθετικές ρυθμίσεις και μηχανισμούς για την προστασία των ασυνόδευτων και χωρισμένων από τους γονείς τους ανήλικων για να διασφαλίσει το δικαίωμα των παιδιών στην κοινωνική και νομική προστασία και την υγειονομική φροντίδα με γνώμονα το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Παρόλα αυτά, διαπιστώνουμε ότι η μέριμνα για τα ασυνόδευτα παιδιά είναι τραγικά ανεπαρκής.

Επαφίεται στις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και στην προσφυγική κοινότητα να στηρίξουν και να καλύψουν τις κοινωνικές ανάγκες των παιδιών, όπως την εκπαίδευση και τα κέντρα νεολαίας. Τέλος πρέπει να σημειώσουμε ότι συχνά η ηλικία των παιδιών καταγράφεται λανθασμένα κατά την άφιξή τους, το οποίο σημαίνει ότι τα παιδιά καταγράφονται ως ενήλικες και έτσι χάνουν την πρόσβαση ακόμα και στο υποτυπώδες σύστημα στήριξης για ανήλικους.

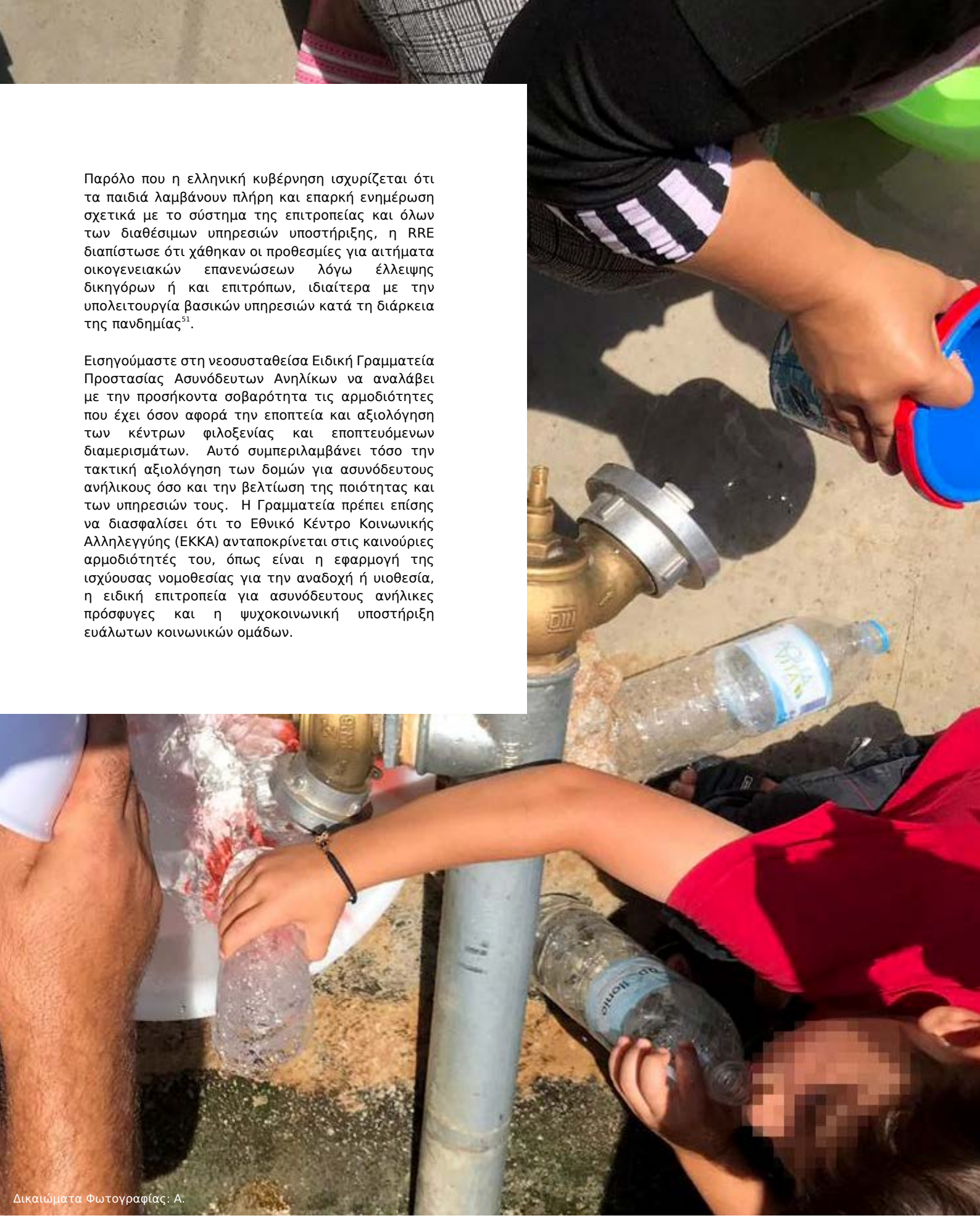
Η πρόσφατη έρευνα της ΜΚΟ Refugee Rights Europe (RRE) κατέγραψε τις εξαιρετικά δυσμενείς επιπτώσεις στη ψυχική υγεία των νέων ανθρώπων. Ένας δεκαεξάχρονος δήλωσε «αν δεν διορθώσουν την ηλικία μου, νομίζω ότι είναι καλύτερα να αυτοκτονήσω».

49. AIDA/ECRE, Country Report, Greece, 10/06/2021, https://asylumineurope.org/reports/country/greece/reception-conditions/special-reception-needs-vulnerable-groups, (τ.π. 19/03/2021).
50. UPR Mid-term Report Greece, 03/05/2016, https://www.upr-info.org/en/review/Greece/Session-25---May-2016/Follow-up#top, (τ.π. 12.03.21).

Παρόλο που η ελληνική κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι τα παιδιά λαμβάνουν πλήρη και επαρκή ενημέρωση σχετικά με το σύστημα της επιτροπείας και όλων των διαθέσιμων υπηρεσιών υποστήριξης, η RRE διαπίστωσε ότι χάθηκαν οι προθεσμίες για αιτήματα οικογενειακών επανενώσεων λόγω έλλειψης δικηγόρων ή και επιτρόπων, ιδιαίτερα με την υπολειτουργία βασικών υπηρεσιών κατά τη διάρκεια της πανδημίας[51].

Εισηγούμαστε στη νεοσυσταθείσα Ειδική Γραμματεία Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων να αναλάβει με την προσήκοντα σοβαρότητα τις αρμοδιότητες που έχει όσον αφορά την εποπτεία και αξιολόγηση των κέντρων φιλοξενίας και εποπτευόμενων διαμερισμάτων. Αυτό συμπεριλαμβάνει τόσο την τακτική αξιολόγηση των δομών για ασυνόδευτους ανήλικους όσο και την βελτίωση της ποιότητας και των υπηρεσιών τους. Η Γραμματεία πρέπει επίσης να διασφαλίσει ότι το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ) ανταποκρίνεται στις καινούριες αρμοδιότητές του, όπως είναι η εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας για την αναδοχή ή υιοθεσία, η ειδική επιτροπεία για ασυνόδευτους ανήλικες πρόσφυγες και η ψυχοκοινωνική υποστήριξη ευάλωτων κοινωνικών ομάδων.

Δικαιώματα Φωτογραφίας: Α.

51. (Page 27) Refugee Rights Europe, “Unaccompanied children at the gates of Europe: Voices from Samos”,Απρίλιος 2021, https://refugee-rights.eu/resources/reports/#greece

Στην 25η Σύνοδο της Οικουμενικής Περιοδικής Αξιολόγησης (ΟΗΕ) της Ελλάδας το 2016, η Διεθνής Αμνηστία ζήτησε να δοθεί νομικό και έμπρακτο τέλος στην κράτηση παιδιών, είτε είναι μετανάστες είτε πρόσφυγες, και να αυξηθούν οι θέσεις στέγασης για αιτούντες άσυλο και ασυνόδευτους ανήλικες.

Ο Ν 4540/2018[52] προβλέπει την κράτηση ασυνόδευτων ανήλικων μόνο σε έσχατη ανάγκη, πάντα με γνώμονα το βέλτιστο συμφέρον τους, και εφόσον αποδειχθεί ότι δεν μπορούν να εφαρμοστούν εναλλακτικά και λιγότερο περιοριστικά μέτρα. Ο υπουργός Μετανάστευσης και Ασύλου Νότης Μηταράκης ανακοίνωσε το τέλος της 'προστατευτικής φύλαξης' στις 18 Νοεμβρίου 2020[53]. Παρόλα αυτά, από τότε που έγινε αυτή η δήλωση έχουν καταγραφεί τόσο περιπτώσεις προστατευτικής φύλαξης όσο και η χρήση de facto χώρων κράτησης για τη στέγαση ασυνόδευτων ανήλικων.

Από το 2018 η ΜΚΟ FORGE έχει συμβάλει σε πολλές περιπτώσεις ασυνόδευτων παιδιών, συμπεριλαμβανομένου ενός κοριτσιού 3 ετών και πολλά αγόρια ηλικίας από 15 έως 17 ετών. Πολλά από αυτά τα παιδιά τοποθετήθηκαν σε προστατευτική φύλαξη σε ένα νοσοκομείο ή αστυνομικό τμήμα πριν μεταφερθούν σε δομές ή επανενωθούν με τις οικογένειές τους. Μερικά από τα παιδιά κρατήθηκαν σε προαναχωρησιακά κέντρα αμέσως μετά την άφιξή τους στην Ελλάδα μέσω του βόρειου συνόρου με την Τουρκία. Διαπιστώθηκε ότι οι συνθήκες κράτησης και μεταχείρισης διέφεραν σε μεγάλο βαθμό κατά περίπτωση.

Σε τρεις περιπτώσεις προστατευτικής φύλαξης σε ένα νοσοκομείο παίδων, δύο από τα παιδιά ανέφεραν ότι είχαν ελάχιστη έως καθόλου επίβλεψη. Ένα δεκατριάχρονο αγόρι πηγαινοερχόταν συχνά στο κέντρο της Αθήνας για να βρεθεί με φίλους του ή να αγοράσει φαγητό, ενώ οι επισκέπτες του δεν ελέγχονταν. Ένα τρίχρονο κορίτσι μετά την εισαγωγή της στο νοσοκομείο αφέθηκε σε ένα παιδικό κρεβάτι για δύο μέρες χωρίς σχεδόν καμία επαφή με το προσωπικό του νοσοκομείου. Στη συνέχεια είχε τακτικές επισκέψεις από εθελοντές και παρέμεινε στο νοσοκομείο για πέντε εβδομάδες πριν επανενωθεί με τη μητέρα της σε δομή διοικητικής κράτησης. Το τρίτο παιδί, ένα δεκατετράχρονο αγόρι, το φρουρούσε 24 ώρες το 24ωρο ένας αστυνομικός, ενώ οι νοσηλευτές φρόντιζαν τις ανάγκες περίθαλψής του. Το παιδί υπέστη παρενοχήσεις και μπούλινγκ από τον αστυνομικό που το φρουρούσε. Σε μια περίπτωση, όταν το παιδί συνομιλούσε με διερμηνέα στο τηλέφωνο, ο αστυνομικός το ρώτησε αν μιλά με κάποιον Ταλιμπάνο.

Πολλά από τα ασυνόδευτα παιδιά που αποτάθηκαν στη FORGE για βοήθεια είχαν κρατηθεί σε προαναχωρησιακά κέντρα, τόσο κοντά στα ελληνοτουρκικά σύνορα όσο και στην περιοχή της Αττικής, εν πλήρη γνώση των αρχών ότι είναι ανήλικοι. Παρόλο που έδειξαν έγγραφα ταυτοποίησης από τη χώρα καταγωγής τους (με αγγλική μετάφραση), καμία προσπάθεια δεν έγινε να διορθωθεί η ηλικία τους στον φάκελο καταγραφής, να γίνει η παραπομπή επιτροπείας στον αρμόδιο εισαγγελέα ή να αφεθούν ελεύθερα συντομότερα από τους ενήλικες άντρες με τους οποίους διέμεναν σε κοινόχρηστους χώρους.

Η FORGE γνωρίζει τις περιπτώσεις δύο παιδιών που βρίσκονται σε αυτή την κατάσταση τώρα. Από ένα από τα παιδιά οι αρχές ζήτησαν να υποβάλει αντίγραφο του εγγράφου ταυτοποίησής του με Σφραγίδα της Χάγης για να θεωρηθεί έγκυρο. Δεδομένου του μεγάλου χρόνου αναμονής στην κράτηση, αυτά τα διοικητικά εμπόδια μπορούν και έχουν αρνητικές επιπτώσεις στις ακόλουθες πλευρές της διαδικασίας ασύλου:

i. Στην καταγραφή, δεδομένου ότι είναι εφικτό η αρμόδια υπηρεσία ασύλου να κλείσει απευθείας ραντεβού καταγραφής για παράτυπους ανήλικες, ενώ οι ενήλικες στην πλειοψηφία τους κάνουν αίτηση για ραντεβού καταγραφής μέσω του πολύπλοκου και δύσβατου συστήματος SKYPE.

ii. Στη στέγαση, καθώς δεν υπάρχει σχεδόν καμία δυνατότητα παραπομπής σε επίσημες δομές στέγασης για νέους υγιείς ενήλικες άντρες χωρίς οικογένεια.

iii. Στην οικογενειακή επανένωση μέσω του Κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, καθώς ανήλικοι αιτούντες με οικογένεια σε άλλα κράτη μέλη μπορούν να υποβάλουν το αίτημά τους μέχρι να κλείσουν τα 18 και εντός τριών μηνών από την καταγραφή τους.

Σε μία περίπτωση που τεκμηριώθηκε από τη FORGE, ενώ ένα παιδί υπό κράτηση αρχικά καταγράφηκε ως κάτω των 18 ετών, η ημερομηνία γέννησης στον φάκελό του τροποποιήθηκε (κατά λάθος ή επί τούτου) ώστε να δείχνει ότι είναι 19 ετών, το οποίο οι αρχές αργότερα αρνήθηκαν να διορθώσουν μέχρι που το παιδί ενηλικιώθηκε.

Σε μία περίπτωση προστατευτικής φύλαξης της οποίας ήταν αυτόπτης μάρτυρας η FORGE το 2020, ένα παιδί 14 ετών κρατήθηκε στη Θεσσαλονίκη και αφέθηκε ελεύθερο την επομένη με απόφαση απέλασης και €5 που του έδωσε ένας αξιωματικός «για να πάει στην Αθήνα». Σε πολλές περιπτώσεις, το προσωπικό της αστυνομίας δεν γνωρίζει τη σωστή διαδικασία παραπομπής για ανήλικους παράτυπους μετανάστες υπό προστατευτική φύλαξη και συχνά έχουν ζητήσει οδηγίες από το προσωπικό της FORGE για τα βήματα που πρέπει να ακολουθήσουν.

52. UPR Mid-term Report Greece, 03/05/2016, https://www.upr-info.org/en/review/Greece/Session-25---May-2016/Follow-up#top, (τ.π. 12.03.21).
53. Human Rights Watch, «Greece Commits to End 'Protective' Child Detention», 19/11/2020, https://www.hrw.org/node/377074/printable/print, (τ.π. 15.03.21).

Οι ανήλικοι σε προστατευτική φύλαξη διαμένουν στον ίδιο χώρο με ενήλικες άντρες και δεν έχουν πρόσβαση σε κινητό τηλέφωνο για να επικοινωνούν με την οικογένεια, τους δικηγόρους ή τις οργανώσεις που τους στηρίζουν για περισσότερο από μία ώρα μερικές φορές την εβδομάδα. Σε ένα άλλο παράδειγμα κακομεταχείρισης, ένα παιδί ήταν υπό προστατευτική φύλαξη σε κρατητήριο αστυνομικού τμήματος στην Αθήνα για τρεις μήνες, ενόσω διάφορες υπηρεσίες διαβουλεύονταν σε ποιά δομή να παραπεμφθεί έως ότου ξέχασαν εντελώς την υπόθεσή του. Ο μόνος λόγος που το παιδί έλαβε τελικά νομική συνδρομή ήταν επειδή στο ίδιο κρατητήριο ήταν ένας ενήλικας ωφελούμενος της FORGE, ο οποίος ενημέρωσε την οργάνωση για την περίπτωση του παιδιού.

Πρόσφατα τηλεφώνησαν στην FORGE τρία ασυνόδευτα παιδιά ηλικίας 15-16 χρονών που κρατούνταν σε ένα αστυνομικό τμήμα στην Καλαμπάκα για ένα μήνα (02/02/2021 – 05/03/2021). Η FORGE έστειλε email εκ μέρους των παιδιών στην υπηρεσία ασύλου, προώθησε τα email στα αγόρια, τα οποία αφέθηκαν ελεύθερα αφού τα έδειξαν στην αστυνομία. Είναι αξιοσημείωτο ότι πριν τους νέους κανονισμούς που περιορίζουν την προστασία ασυνόδευτων παιδιών υπό προστατευτική φύλαξη, η FORGE είχε κοινοποιήσει παρόμοια email στο προσωπικό αστυνομικών τμημάτων αλλά σε εκείνες τις περιπτώσεις τα αγόρια παρέμειναν υπό κράτηση έως ότου μεταφέρθηκαν σε προσωρινές δομές φιλοξενίας ή κράτησης για να περιμένουν εκεί την οριστική μεταφορά τους σε μόνιμες δομές.

Η μεταχείριση των ασυνόδευτων παιδιών δεν έχει βελτιωθεί από την πρόσφατη νομοθεσία που στόχο είχε την ενίσχυση της προστασίας αυτής της ευάλωτης ομάδας. Στην πράξη, η προστασία των παιδιών λαμβάνεται όλο και λιγότερο υπόψη και ολοένα και πιο αυστηρά κριτήρια εφαρμόζονται προκειμένου οι δημόσιες υπηρεσίες να μην εμπλέκονται σε χρονοβόρες γραφειοκρατικές διαδικασίες παραπομπής και συνεργασίας μεταξύ φορέων.

ΕΥΑΛΩΤΕΣ ΟΜΑΔΕΣ

ΕΝΗΛΙΚΕΣ ΑΝΤΡΕΣ ΧΩΡΙΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Από το 2016 η FORGE έχει διαπιστώσει τις αρνητικές επιπτώσεις της κατηγοριοποίησης των ενήλικων αντρών χωρίς οικογένεια ως μη ευάλωτους. Οι μηχανισμοί διάθεσης πόρων κοινωνικής υποστήριξης έχουν οδηγήσει στην εμφάνιση μιας νέας ευάλωτης ομάδας, η οποία δεν έχει πρόσβαση στη στέγαση, στην κάλυψη βασικών βιοτικών αναγκών, στην υποστήριξη ψυχικής υγείας και στη νομική συνδρομή.

Λόγω της προτεραιοποίησης ομάδων του προσφυγικού πληθυσμού με διαφορετικά δημογραφικά χαρακτηριστικά, οι άντρες χωρίς οικογένεια δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για υποστήριξη με αρνητικές επιπτώσεις στην πορεία της αίτησης ασύλου, στην ψυχική υγεία και στη κοινωνική τους ένταξη.

Αυτή η ομάδα συμπεριλαμβάνει ασυνόδευτους ανήλικους που εντωμεταξύ έχουν ενηλικιωθεί. Εάν η ενηλικίωσή τους λάβει χώρα πριν εξασφαλίσουν θέση σε δομές για ανήλικους, όπως έχει συμβεί κατά τη διάρκεια των περιοριστικών μέτρων λόγω της πανδημίας, τα παιδιά αυτά συχνά καταλήγουν άστεγα ή διαμένουν εκτός κρατικών δομών, μια κατάσταση που μόνο χειροτερεύει αφού οι άντρες χωρίς οικογένεια δεν έχουν πρόσβαση στις δομές ενήλικων αφού δεν θεωρούνται ευάλωτη ομάδα[54].

Επομένως είναι απαραίτητο να υπάρξει η σχετική μέριμνα ώστε οι νέοι ενήλικοι άντρες να έχουν πρόσβαση στις δομές φιλοξενίας και στα προγράμματα υποστήριξης που θα τους βοηθήσουν να αναπτύξουν τις απαραίτητες δεξιότητες και κοινωνικά δίκτυα για την ομαλή ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία. Η κατηγοριοποίησή τους ως μη ευάλωτους τους έχει στην πράξη καταστήσει πιο ευάλωτους στην εκμετάλλευση.

Δικαιώματα Φωτογραφίας: Claire Veale

54. Divya Mishra, Paul B. Spiegel, Vasileia Lucero Digidiki, Peter J. Winch, Interpretation of vulnerability and cumulative disadvantage among unaccompanied adolescent migrants in Greece: A qualitative study, Plos Medicine, 27/03/2020

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Αυτή έκθεση διαπιστώνει την ανεπάρκεια των ενεργειών της ελληνικής κυβέρνησης όσον αφορά τα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων στην ελληνική επικράτεια.

Στην αξιολόγηση της κυβερνητικής πολιτικής με βάση τα σχετικά διεθνή πρότυπα και την συμμόρφωση της ελληνικής κυβέρνησης με συστάσεις που της έχουν γίνει στο παρελθόν, διαπιστώνουμε, σε πλήρη αντίθεση με τις κυβερνητικές δηλώσεις, την κλιμάκωση των επαναπροωθήσεων, την όλο και αυξανόμενη αστεγία, την μείωση των πόρων διαβίωσης και στήριξης, την αύξηση της ενδοοικογενειακής βίας, την δραματική επιδείνωση προβλημάτων ψυχικής υγείας, τον περιορισμό της ελεύθερης μετακίνησης και την περαιτέρω εξαθλίωση των συνθηκών υποδοχής και κράτησης.

Τα ευρήματα της πρωτογενούς και δευτερογενούς έρευνας που δημοσιεύονται σε αυτή την έκθεση προκαλούν έντονη ανησυχία όσον αφορά την αμφισβήτηση και παραβίαση της αρχής της οικουμενικότητας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως αυτή έχει αποτυπωθεί στην Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, ιδιαίτερα μέσα στο πλαίσιο της πανδημίας. Οι αιτούντες άσυλο και οι πρόσφυγες αντιμετωπίζουν κατάφωρες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους στην Ελλάδα.

Δικαιώματα Φωτογραφίας: Achilleas Chiras / Shutterstock.com

Δικαιώματα Φωτογραφίας: Emma Musty